

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

USREDSTVOVANJE STROŠKOV RAZISKAV IN RAZVOJA

Ljubljana, september 2019

JURE BREGANT

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Jure Bregant, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Usredstevovanje stroškov raziskav in razvoja, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko izr. prof. dr. Mojco Marc

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu prek Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 9. 9. 2019

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 RAZISKAVE IN RAZVOJ	3
1.1 Definicija raziskav in razvoja	3
1.2 Merila za ugotavljanje	3
1.3 Vrste raziskav in razvoja	6
1.4 Inovacija in invencija.....	7
1.5 Raziskave in razvoj v Sloveniji	9
2 USREDSTVOVANJE STROŠKOV RAZISKAV IN RAZVOJA.....	12
2.1 Zakonske podlage za uporabo standardov	13
2.2 Prednosti in slabosti usredstvovanja stroškov razvijanja.....	15
3 SLOVENSKI IN MEDNARODNI RAČUNOVODSKI STANDARDI	16
3.1 SRS (2) – neopredmetena sredstva in dolgoročne časovne razmejitve	16
3.2 MRS 38 – neopredmetena sredstva	18
3.3 MRS 36 – oslabitev sredstev	20
3.4 MRSP 3 – poslovne združitve	21
3.5 Razlika s splošnimi ameriškimi načeli poročanja U.S. GAAP	21
4 VPLIV USREDSTVOVANJA STROŠKOV RAZVIJANJA NA GLAVNE FINANČNE IZKAZE	22
4.1 Izkaz poslovnega izida	23
4.2 Izkaz finančnega položaja	25
4.3 Izkaz gibanja denarnih tokov	26
4.4 Izkaz gibanja kapitala	27
5 ANALIZA USREDSTVOVANJA STROŠKOV RAZISKAV IN RAZVOJA V VELIKIH SLOVENSKIH PODJETJIH	28
5.1 Opis vzorca in viri podatkov.....	29
5.2 Metoda raziskovanja	30
5.3 Opis rezultatov raziskave	31
5.4 Analiza rezultatov raziskave in ugotovitve.....	40
5.5 Omejitve raziskave in možnosti za njeno nadaljevanje	44
SKLEP	44
LITERATURA IN VIRI	46

KAZALO TABEL

Tabela 1: Primeri vprašanj za prepoznavanje raziskovalnih in eksperimentalno razvojnih projektov	5
Tabela 2: Vrste inovacij	8
Tabela 3: Bruto domači izdatki za raziskovalno in razvojno dejavnost v % BDP.....	11
Tabela 4: Izkaz poslovnega izida za podjetje X, 1. različica	23
Tabela 5: Izkaz poslovnega izida za podjetje X, 2. različica	24
Tabela 6: Izkaz finančnega položaja za podjetje X.....	26
Tabela 7: Izkaz gibanja kapitala podjetja X s politiko takojšnjega pripoznavanja stroškov razvijanja kot odhodkov obdobja.....	27
Tabela 8: Izkaz gibanja kapitala podjetja X s politiko usredstvenja stroškov razvijanja.	27
Tabela 9: Prikaz bilančnega dobička podjetja X.....	28
Tabela 10: Vzorec podjetij, vključenih v analizo.....	30
Tabela 11: Povzetek rezultatov raziskave	40
Tabela 12: Povzetek rezultatov podjetij, ki usredstevujejo stroške razvijanja.....	42
Tabela 13: Analiza ocen razkritij neopredmetenih sredstev	43

KAZALO SLIK

Slika 1: Delež inovativnih podjetij v Sloveniji po številu zaposlenih	9
Slika 2: Izdatki države za raziskovalno in razvojno dejavnost v 1.000 EUR v poslovnem sektorju in bruto domači izdatki za raziskovalno in razvojno dejavnost v % BDP	10
Slika 3: Delež virov gospodarskih družb in izdatkov države za raziskovalno in razvojno dejavnost v poslovnem sektorju	11
Slika 4: Kdaj neopredmeteno sredstvo doseže kriterij pripoznanja	20

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Inovacijska aktivnost podjetij	1
Priloga 2: Kazalniki za raziskovalno-razvojno dejavnost	2
Priloga 3: Državna proračunska sredstva za RRD	3

SEZNAM KRATIC

ang. – angleško

BDP – bruto domači proizvod

D. D. – delniška družba

D. O. O. – družba z omejeno odgovornostjo

EU – (ang. European Union); Evropska unija

FURS – Finančna uprava Republike Slovenije

GAAP – (ang. Generally Accepted Accounting Principles); Ameriška splošno sprejeta načela računovodskega poročanja

MRS – Mednarodni računovodski standard

MSRP – Mednarodni standard računovodskega poročanja

OECD – (ang. Organisation for Economic Co-operation and Development); Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

R & D – (ang. Research and Development); raziskave in razvoj

R & R – raziskave in razvoj

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

UMAR – Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj

ZDA – Združene države Amerike

ZGD-1 – Zakon o gospodarskih družbah

UVOD

Raziskave in razvoj so pomembno gonilo napredka naše družbe. Brez izumiteljev bi še danes bili v prazgodovinski dobi, saj ne bi znali nabrusiti niti kremenjaka, da bi z njim ogulili jelenovo kožo, ki bi nas ščitila pred mrazom. V tisočletju, v katerem se nahajamo, smo priča mnogim inovacijam, ki poganjajo ogromno kolesje svetovnega napredka (Likar, 2001).

Del omenjenega kolesja je tudi Slovenija, ki je od leta 2010 članica Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD), ki združuje 36 razvitih držav, ki oblikujejo svetovne standarde in načela v gospodarskih in razvojnih politikah. Eden izmed svetovnih standardov se nanaša tudi na področje raziskav in razvoja ter je predstavljen v t. i. Frascatijevem priročniku. Omenjeni priročnik je že več kot 50 let priznani svetovni standard za zbiranje in sporočanje mednarodno primerljivih statistik o finančnih in človeških virih, namenjenih za raziskave ter tehnološki razvoj. Finančna uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS) ga uporablja kot pomoč pri presojanju razvojno-raziskovalne dejavnosti (FURS, 2017).

Vlaganja v raziskovalno in razvojno dejavnost so v Sloveniji relativno visoka, vendar pa so se v zadnjih letih precej zmanjšala. Od začetka krize je vlaganja v raziskave in razvoj najbolj povečal poslovni sektor s ciljem krepitve rasti in konkurenčnosti podjetij. Deloma so k takim gibanjem pripomogla višja sredstva za raziskave in razvoj iz strukturnih skladov, ki so od podjetij zahtevala financiranje, pozitiven pa je bil tudi vpliv davčne olajšave (UMAR, 2018).

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) je razvojno aktivnih 39,8 % podjetij v izbranih proizvodnih in storitvenih dejavnostih, ki za raziskovanje in razvoj namenijo 1,52 % bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju BDP) v poslovnem sektorju (SURS, 2018b). Velika podjetja z več kot 250 zaposlenimi so razvojno najbolj aktivna, saj je na tem področju dejavnih 141 podjetij od 170, kar predstavlja 82,9 % (SURS, 2019).

Računovodska obravnava stroškov raziskav in razvoja v podjetjih je v prvi vrsti odvisna od uporabe računovodskega standarda. Mednarodni računovodski standardi in slovenski računovodski standardi poleg takojšnjega pripoznanja stroškov v obdobju nastanka dovoljujejo tudi usredstvovanje stroškov, če dosega pogoje, ki jih predstavimo v magistrskem delu.

Namen magistrskega dela je pridobiti in raziskati podatke o usredstvih stroških v slovenskih proizvodnih podjetjih, ki imajo raziskovalno ali razvojno dejavnost. Raziskava bo pripevala k boljšemu vpogledu v prakso slovenskih podjetij in postavila izhodišča za nadaljnje raziskave na tem področju.

Cilj magistrskega dela je predstaviti temeljne pojme raziskav in razvoja ter njihovo pravilno računovodsko obravnavo v skladu s slovenskimi in mednarodnimi računovodskimi standardi. V teoretičnem delu želimo predstaviti vrste raziskav in razvoja ter kriterije za

njihovo prepoznanje. V nadaljevanju se posvetimo mejnikom, ki določajo, kdaj so stroški upravičeni do usredstvenja namesto pripoznanja kot stroškov obdobja. Obravnavamo tudi vplive na temeljne računovodske izkaze. Zaradi pomembnosti z vidika finančne analize poročil predstavimo tudi primerjavo s splošnimi ameriškimi načeli poročanja (v nadaljevanju GAAP). Cilj magistrskega dela je tudi predstaviti izsledke tujih raziskav s tega področja in izsledke naše raziskave, ki bo prikazala prakso slovenskih podjetij in skušala odgovoriti na naslednja štiri raziskovalna vprašanja magistrskega dela:

- Ali se slovenska podjetja pri računovodskem obravnavanju stroškov raziskav in razvoja obnašajo konzervativno ali liberalno?
- Ali je usredstvovanje stroškov raziskav in razvoja tvegano?
- Ali podjetja v poslovnem delu letnega poročila opišejo raziskovalno in razvojno dejavnost?
- Kakšna je kakovost razkritij neopredmetenih sredstev v letnih poročilih podjetij?

Beseda konservativen je protipomenka liberalnosti in izhaja iz konservativizma, ki je ekonomska in politična miselnost, nastala v obdobju meščansko-demokratskih revolucij. Teži po ohranitvi stare družbene ureditve in je tradicionalna ter ne dovoljuje tveganja. Podjetja, ki ne usredstevujejo stroškov raziskav in razvoja, se obnašajo tradicionalno in ne tvegajo, zato v nadaljevanju njihovo obnašanje pojmuje kot konzervativno (Konservativen, b.l.).

Magistrsko delo je razdeljeno na pet poglavij, pri čemer so posamezna poglavja dodatno raziskana v podpoglavjih. V prvem poglavju opredelimo pojem raziskav in razvoja. Predstavimo njihovo definicijo, navedemo vrste raziskav in razvoja, ki jih poznamo, predstavimo merila za ugotavljanje ter izsledke raziskav SURS in UMAR o obsegu raziskav in razvoja v Sloveniji. V drugem poglavju se usmerimo na računovodsko obravnavo in predstavimo metodo usredstvovanja stroškov raziskav in razvoja, zakonske podlage in pravilnike, ki dovoljujejo uporabo te metode, ter prednosti in slabosti oziroma tveganja, ki jih podjetja nosijo z njeno uporabo. V tretjem poglavju podrobneje predstavimo vsebino aktualnih pravilnikov v Sloveniji, ki se nanašajo na usredstvovanje stroškov raziskav in razvoja, in jih primerjamo s splošnimi ameriškimi načeli poročanja – GAAP. V četrtem poglavju predstavimo temeljne računovodske izkaze in pojasnimo razlike ob uporabi dveh različnih metod usredstvovanja stroškov raziskav in razvoja. V zadnjem, petem poglavju predstavimo lastno raziskavo, ki temelji na vzorcu slovenskih velikih podjetij in s katero skušamo odgovoriti na zastavljena raziskovalna vprašanja. Predstavimo vire podatkov in rezultate analize ter ugotovitve, možne omejitve in priložnosti za nadaljnje raziskave na tem področju. Magistrsko delo zaključimo s sklepom, kjer podamo glavne ugotovitve.

1 RAZISKAVE IN RAZVOJ

1.1 Definicija raziskav in razvoja

Definicij raziskav in razvoja je veliko, vendar so za temo magistrskega dela najbolj pomembne definicije, ki jih lahko uporabimo pri računovodskem oziroma davčnem obravnavanju. Ministrstvo za finance je leta 2017 izdalo smernice za ugotavljanje večje davčne gotovosti pri uveljavljanju davčnih olajšav za vlaganja v raziskave in razvoj v sodelovanju z Ministrstvom za razvoj in tehnologijo ter FURS. Ministrstvo za razvoj in tehnologijo je na svojih spletnih straneh poleg štirih mnenj objavilo tudi priročnik OECD iz leta 2015 (t. i. Frascatijev priročnik), ki ga navajajo kot referenco za merjenje raziskovalne in razvojne dejavnosti. Frascatijev priročnik v svojih definicijah uporablja izraz eksperimentalni razvoj, ki ga zaradi konsistentnosti uporabimo tudi v našem magistrskem delu ob navajanju iz omenjenega vira.

Frascatijev priročnik (OECD, 2015, str. 44) opredeljuje raziskave in eksperimentalni razvoj kot ustvarjalne dejavnosti, ki se izvajajo sistematično z namenom povečanja znanja, vključno z znanjem o človeštvu, kulturi in družbi, ter uporabo tega znanja za razvoj novih aplikacij. Določene so z naborom skupnih lastnosti, tudi če jih izvajajo različni izvajalci z namenom, da bi dosegli specifične ali splošne cilje. Vedno so usmerjene v nove ugotovitve in temeljijo na izvornih konceptih (in njihovih razlagah) ali hipotezah. V veliki meri so negotove glede končnih rezultatov (ali vsaj glede časa in virov, ki so potrebni za njihovo doseganje), so načrtovane in financirane ter imajo namen dati rezultate, ki so lahko prosto prenosljivi ali pa dani na trg.

1.2 Merila za ugotavljanje

Dejavnost je lahko opredeljena kot raziskovalna ali eksperimentalno razvojna, če izpolnjuje pet temeljnih meril, ki določajo, da mora biti nova, ustvarjalna, negotova, sistematična in prenosljiva oziroma ponovljiva (OECD, 2015, str. 45). V nadaljevanju opišemo posamezna merila.

Element novosti – usmerjen v nova odkritja. Cilj raziskovalno in eksperimentalno razvojnih projektov je ustvariti novo znanje. V poslovnem sektorju je treba rezultate znotraj projekta in potencialno novost primerjati z obstoječim obsegom znanja v industriji in dokazati element novosti. Dejavnosti, ki se izvajajo za kopiranje, oponašanje ali vzvratno inženirstvo, so izključene, saj to znanje ni novo (OECD, 2015, str. 46). Pravila MRS 38 za raziskovalno in razvojno dejavnost niso tako stroga do elementa novosti in zahtevajo, da rezultat predstavlja novost za posamezno podjetje in ne novosti v celotni industriji (KPMG International, 2013/14, str. 420). Zaradi ugotovljene razlike morajo biti podjetja še posebej pozorna pri uveljavljanju davčnih olajšav, saj FURS presoja element novosti v skladu s Frascatijevim pravilnikom in ne v skladu z MRS 38.

Novost lahko nastane tudi v projektu, ki reproducira obstoječi rezultat in ugotovi potencialno odstopanje. Vključeni morajo biti tudi projekti, katerih namen je ustvarjanje znanja v podporo razvoju novih konceptov ter idej v povezavi z oblikovanjem novih izdelkov ali postopkov (OECD, 2015, str. 46).

Element ustvarjalnosti – temelječ na izvirnih, neočitnih konceptih ali hipotezah.

Raziskovalni in eksperimentalno razvojni projekt mora imeti za cilj nove koncepte ali ideje, ki izboljšujejo obstoječe znanje. Vsaka rutinska sprememba proizvodov ali postopkov mora biti izločena, saj ni prisotnega človeškega vložka, ki je neločljivo povezan z ustvarjalnostjo (OECD, 2015, str. 47). Sprememba obstoječih proizvodov in postopkov se tudi po pravilih MRS 38 ne šteje pod razvojno dejavnost, ki bi jo podjetje lahko usredstvovalo (KPMG International, 2013/14, str. 420). Za razliko od rutinske operacije pa so nove metode, razvite za izvedbo skupnih nalog, vključene. Frascatijev priročnik podaja nekaj primerov za lažje razumevanje elementa ustvarjalnosti. Prvi med njimi je povezan z obdelavo podatkov, ki sama po sebi ni raziskovalna oziroma eksperimentalno razvojna dejavnost, lahko pa se šteje, če je del projekta za razvoj novih metod za obdelavo podatkov. Naslednji primer se nanaša na poklicno usposabljanje, ki je v osnovi tudi izključeno, vendar pa to ne velja za razvijanje novih metod na tem področju. Nova metoda za rešitev problema, razvita kot del projekta, spada med raziskovalno in eksperimentalno razvojno dejavnost, če je rezultat izviren in so izpolnjena tudi ostala merila (OECD, 2015, str. 47).

Element negotovosti – negotovost glede končnega rezultata. Po Frascatijevem pravilniku raziskovalni in eksperimentalno razvojni projekt vključuje negotovost, ki ima več razsežnosti. Na začetku projekta ni mogoče natančno določiti vrste rezultata in stroškov v povezavi z namenom projekta. V primeru temeljnih raziskav, katerih namen je razširjanje meja formalnega znanja, je prisotno široko zavedanje, da načrtovanih rezultatov morda ne bo mogoče doseči. Na splošno za raziskovalne in eksperimentalno razvojne projekte velja, da je prisotna negotovost glede stroškov ali časa, ki so potrebni za doseganje pričakovanih rezultatov, kot tudi negotovost, ali je mogoče njegove cilje sploh doseči in do katere stopnje (OECD, 2015, str. 47). Element negotovosti je pri usredstvanju stroškov zelo pomemben, saj podjetje v primeru negotovega končnega rezultata projekta ne sme usredstviti stroškov razvijanja in jih mora pripoznati kot strošek obdobja (Mednarodni računovodski standardi (MRS 38), Ur. l. EU, št. 320/2008).

Element sistematičnosti – načrtovan in financiran. Frascatijev pravilnik opisuje raziskovalno in eksperimentalno razvojno dejavnost kot formalno dejavnost, ki se izvaja sistematično, kar pomeni, da se izvaja na načrtovani način, s shranjenimi zapisi o izvedenih postopkih in rezultatih. Opredeljen mora biti namen projekta, iz katerega morajo biti razvidni viri financiranja (OECD, 2015, str. 47). Če želimo stroške razvojne dejavnosti usredstviti, moramo poleg virov financiranja dokazati tudi tehnične in druge razpoložljive vire, ki so potrebni za dokončanje projekta. Eden izmed možnih načinov dokazovanja je priprava poslovnega načrta (MRS 38).

Element ponovljivosti/prenosljivosti – voditi mora do rezultatov. Raziskovalni in eksperimentalno razvojni projekt mora omogočiti prenos novega znanja, zagotoviti njegovo uporabo in omogočiti ostalim raziskovalcem, da ponovijo rezultat kot del svojih raziskovalnih in eksperimentalno razvojnih dejavnosti. To vključuje tudi tiste projekte z negativnimi rezultati, če prvotna hipoteza ni potrjena ali proizvod ne more biti razvit, tako kot je bilo prvotno načrtovano. Ker je namen projektov povečati obstoječi obseg znanja, rezultati ne smejo ostati neobjavljeni. V poslovnem svetu se jih zaščiti s tajnostjo ali drugimi načini zaščite intelektualne lastnine, vendar se pričakuje, da bodo postopki in rezultati zapisani za uporabo s strani ostalih raziskovalcev v poslovnem sektorju (OECD, 2015, str. 47). MRS 38 prav tako zahteva, da je vsako neopredmeteno osnovno sredstvo, med katera spadajo tudi usredstveni stroški razvijanja, ločljivo in se ga lahko loči ali razdeli od podjetja ter proda, prenese, licencira itd.

V tabeli 1 je navedenih nekaj praktičnih primerov iz Frascatijevega priročnika, kako je mogoče prepoznati raziskovalno in eksperimentalno razvojno dejavnost.

Tabela 1: Primeri vprašanj za prepoznavanje raziskovalnih in eksperimentalno razvojnih projektov

Vprašanje	Komentar
a. Kateri so cilji projekta?	Ključno merilo za RR je zasledovanje izvirnih in zahtevnejših ciljev skozi ustvarjanje »novega znanja« (kot je iskanje še neodkritih pojavov, struktur in povezav). Izključiti je treba vsako uporabo že razpoložljivega znanja (prilagoditev, prikrojitev itd.), ki ne poskuša razširiti trenutnega znanja (novost).
b. Kaj je novega v tem projektu?	Poleg razvoja »novega znanja« mora imeti projekt RR ustvarjalen pristop, kot je izumljanje nove uporabe obstoječega znanstvenega znanja, kot tudi nova uporaba razpoložljivih tehnik in tehnologij (kreativnost).
c. Katere metode se uporablja za izvedbo projekta?	Metode, ki so uporabljene v znanstvenih in tehnoloških raziskavah, kot tudi v družboslovju, raziskavah v humanistiki in umetnosti, so sprejete, če vključujejo negotovost glede končnega izida projekta. Negotovost se lahko nanaša na čas in vire, ki so potrebni za dosegto načrtovanega cilja. Izbira metode je lahko del ustvarjalnosti projekta in način za obravnavo negotovosti (kreativnost in negotovost).
d. Kako splošno so uporabne ugotovitve ali rezultati projekta?	Ugotovitve projekta RR morajo poleg ostalih štirih meril izpolnjevati merilo prenosljivosti/ponovljivosti. Prenosljivost se lahko dokazuje z objavo v znanstveni literaturi in uporabo instrumentov zaščite intelektualnih pravic.
e. Kakšna vrsta osebja dela na projektu?	Predpostavlja se, da je za izvajanje projekta RR potrebna paleta spretnosti. Raziskovalno osebje na projektih so raziskovalci, tehniki in ostalo podporno osebje, vendar so za identifikacijo dejavnosti RR, ki izpolnjuje vseh pet meril, pomembni samo raziskovalci, ki dejansko delajo kot raziskovalci.

se nadaljuje

Tabela 1: Primeri vprašanj za prepoznavanje raziskovalnih in eksperimentalno razvojnih projektov (nad.)

Vprašanje	Komentar
f. Kako razvrstiti raziskovalne projekte raziskovalnih organizacij?	Za ločevanje med projekti RR in ne-RR lahko v izbranih primerih uporabljamo »institucionalni pristop«. Večino projektov, ki jih izvajajo raziskovalni inštituti ali raziskovalne univerze, lahko uvrstimo med projekte RR. Projekte, ki se izvajajo drugje – v gospodarskih družbah ali institucijah, katerih dejavnost ni izključno namenjena RR, moramo preveriti glede na pet ključnih meril RR.

Vir: OECD (2015).

1.3 Vrste raziskav in razvoja

Frascatijev priročnik raziskave in eksperimentalni razvoj razvršča v tri skupine:

- temeljne raziskave,
- aplikativne raziskave in
- eksperimentalni razvoj.

»Temeljne raziskave so eksperimentalno ali teoretično delo, katerega osnovni cilj je pridobivanje novega znanja o ozadju pojavov in opazovanih dejstev, ne da bi predvidevali katero koli določeno rabo ali uporabo« (OECD, 2015, str. 50). Rezultati temeljnih raziskav niso zagotovljeni, saj se z njimi bolj preverja hipoteze, teorije ali zakone. Tovrstne raziskave v večji meri opravlja visokošolski sektor, priključuje pa se tudi državni sektor. Izvajajo jih tudi gospodarske družbe v zasebnem sektorju, čeprav od njih ni pričakovati kratkoročnih donosov (OECD, 2015, str. 50, 51).

»Aplikativne raziskave so izvirne preiskave, namenjene pridobivanju novega znanja, vendar vseeno usmerjene k določenim praktičnim namenom in ciljem« (OECD, 2015, str. 51). Že samo ime nam pove, da uporabljamo dosedanja znanja in ugotovitve ter z njimi rešujemo dejanske probleme. Rezultati raziskav so obetajoči, kar še ne pomeni, da so zagotovljeni (OECD, 2015, str. 51).

Temeljne in aplikativne raziskave lahko po kriterijih MRS 38 razvrstimo v raziskovalno in razvojno dejavnost v podjetju, njihove stroške pa moramo pripoznati v obdobju, ko se pojavijo, in jih ne smemo usredsteviti.

»Eksperimentalni razvoj je sistematično delo, ki izhaja iz znanja, pridobljenega z raziskavami in praktičnimi izkušnjami, in daje dodatno znanje, ki je usmerjeno v izdelavo novih izdelkov ali postopkov ali njihovo izboljšavo.« Eksperimentalnega razvoja ne smemo zamešati z razvojem izdelka, ki je celovit postopek, ki vodi od oblikovanja zamisli in konceptov do komercializacije – z namenom dati nov izdelek ali storitev na trg.

Eksperimentalni razvoj je samo možna stopnja v postopku razvoja izdelka. Na tej stopnji je generično znanje dejansko preizkušeno za posamezne uporabe, da bi privedlo postopek do uspešnega konca (OECD, 2015, str. 51). Eksperimentalni razvoj lahko v skladu s SRS in MRS 38 usredstvujemo, če izpolnjuje merila, ki jih predstavimo v poglavjih SRS (2) – neopredmetena sredstva in dolgoročne časovne razmejitve ter MRS 38 – neopredmetena sredstva.

1.4 Inovacija in invencija

Raziskave in eksperimentalni razvoj so lahko del inovacijske dejavnosti, če ustrezajo pogojem, ki smo jih opisali v prejšnjih poglavjih (OECD, 2015). Inovativnost, kot tudi ustvarjalnost je lastnost ljudi, pri inoviranju pa gre za dejavnost, ki je povezana z inovativnostjo (Likar, 2001, str. 17). Inovacije so izziv za podjetja ter gospodarstva na splošno, saj veljajo za katalizatorje konkurenčnosti. Doseganje pomembnih raziskovalnih rezultatov še ne pomeni konkurenčne prednosti, ampak je treba rezultate prenesti v inovacije, rezultate raziskav pa v inovativne izdelke in storitve (Kalogeris & Anagnostopoulos, 2016).

Invencija je proces kreacije novega znanja z opazovanjem okolice in razmišljanje, kako bi se obstoječe znanje lahko izboljšalo ali prilagodilo specifičnim pogojem. S tehničnega vidika je invencija zamisel nove naprave, proizvodnega postopka ali uporaba proizvodov v nove namene. Invencija je pojav novih znanj, ki se lahko teoretično in praktično dokažejo, odraža pa se s pojavom novih idej pri opravljanju nekih aktivnosti in se zaradi svoje praktične vrednosti intelektualno zaščiti (Devetak, 1980).

Proces uporabe znanja na osnovi invencije in uvajanje novih proizvodov ali tehnoloških procesov v gospodarstvo imenujemo inovacija. To pomeni realizacijo novih idej na področju proizvodnje, plasmaja novih proizvodov in sploh v organizaciji poslovanja podjetja. To je proces, ki vključuje praktično uporabo odkritij in inovacij (lastnih in tujih) z namenom ekonomične proizvodnje in doseganja drugih ciljev. Poznamo industrijsko in tehnično inovacijo, pri prvi gre za preoblikovanje neke ideje v novi ali izboljšani proizvod ali tehnološki proces, pri drugi pa za uporabo tehničnih izumov pri sredstvih za delo, njihovem uvajanju v proizvodnjo in izpopolnjevanju obstoječih sredstev za delo, vse za pridobitev gospodarske koristi (Devetak, 1980).

Poleg Frascatijevega priročnika, ki meri raziskovalno in razvojno dejavnost, je OECD izdal tudi priročnik za merjenje inovacijske dejavnosti (v nadaljevanju Oslo priročnik). Oslo priročnik razlikuje med različnimi tipi inovacij, ki so bile v prejšnjih različicah razdeljene v štiri splošne kategorije, ki obsegajo produktne, procesne, organizacijske in trženjske inovacije. Četrta izdaja priročnika, ki je izšla leta 2018, je te štiri kategorije razdelila bolj podrobno in dodala nove inovacije, ki so predstavljene v tabeli 2.

Tabela 2: Vrste inovacij

Produktne inovacije	<ul style="list-style-type: none"> – izdelki – storitve 	Nov ali pomembno izboljššan izdelek ali storitev v smislu njegovih tehničnih specifikacij, sestavnih delov, materialov ali drugih funkcionalnosti.
Procesne inovacije	<ul style="list-style-type: none"> – proizvodnja – distribucija in logistika – informacijski in komunikacijski sistem 	Novosti ali spremembe v proizvodnih procesih ali postopkih v smislu novih tehnologij, opreme ali programske opreme.
Organizacijske inovacije	<ul style="list-style-type: none"> – administracija in management 	Novi načini organizacijske prakse, organizacije delovnih mest, podjetniške prakse ali povezav podjetja z zunanjim okoljem.
Trženjske inovacije	<ul style="list-style-type: none"> – trženje, prodaja in po prodajne storitve 	Implementacija novih trženjskih metod, ki lahko vsebujejo spremembe v videzu izdelka ali njegovi embalaži, cenovni strategiji in njegovem umeščanju na trg.
Produktne in poslovno procesne inovacije		Nov ali izboljššan poslovni proces za eno ali več poslovnih funkcij, ki se pomembno razlikuje od predhodnih poslovnih procesov.

Vir: OECD (2018).

Kalogeras in Anagnostopoulos (2016) navajata še šesti tip inovacije, ki ga predlaga strokovnjak za strategijo Gary Hame in vključuje inovacije v poslovođenju, ki vsebujejo načela in postopke poslovođenja, ki vplivajo na način in obseg dela vodstvenih delavcev.

Glede na obseg sprememb navajata tri vrste inovacij, ki jih predlaga ekonomist Joseph Schumpeter:

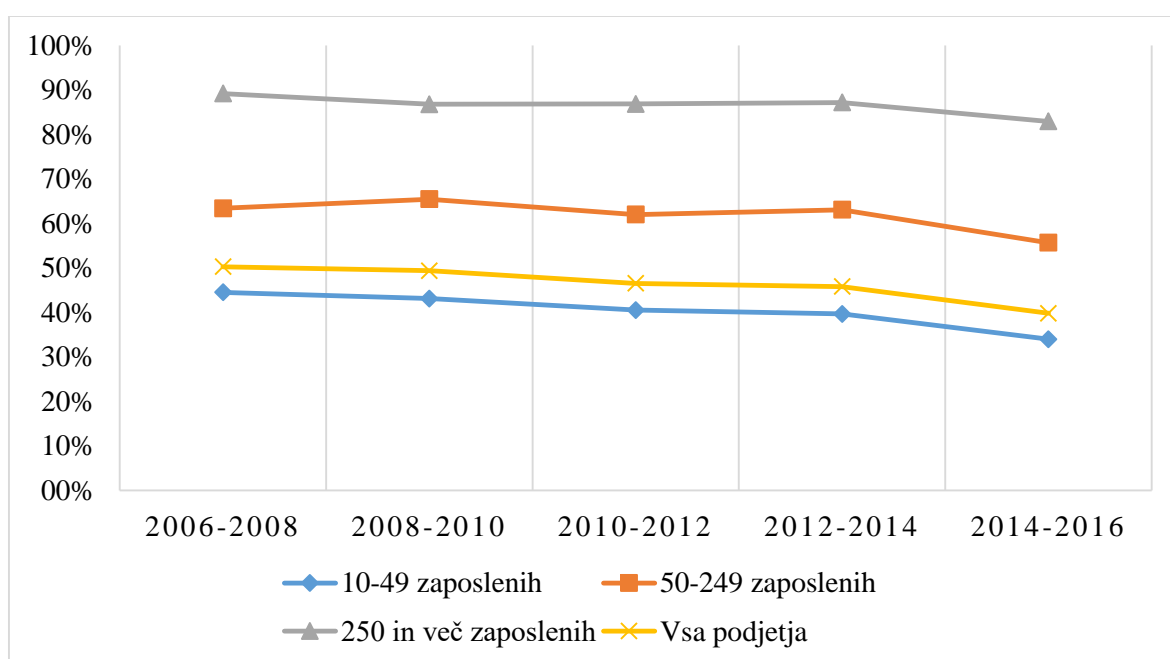
- **primarne ali marginalne**, ki v okviru procesa stalnega izboljševanja pomenijo določeno novost, vpeljano v izdelek, storitev ali proces,
- **radikalne**, ki pomenijo pomembno novost ali dodano vrednost v smislu vpeljave popolnoma novega izdelka, storitve ali procesa, in
- **tehnološke revolucije**, ki pomenijo povezovanje inovacij, ki pomembno vplivajo na življenje ljudi in ga povsem spremenijo (Schumpeter, 1934).

Inovacije so povezane s pomembno tržno koristnostjo, tudi če so dosežene na počasen in primaren način. Če je tržna koristnost majhna, potem izdelka, storitve ali procesa ne moremo opredeliti kot inovacije, ampak zgolj kot izboljšavo (Kalogeras & Anagnostopoulos, 2016).

1.5 Raziskave in razvoj v Sloveniji

Po podatkih SURS je razvojno aktivnih 39,8 % podjetij v izbranih proizvodnih in storitvenih dejavnostih, ki za raziskovanje in razvoj namenijo 1,52 % BDP v poslovnem sektorju (SURS, 2018). Velika podjetja z več kot 250 zaposlenimi so razvojno najbolj aktivna, saj je bilo na tem področju med letoma 2014 in 2016 dejavnih 141 podjetij od 170, kar predstavlja 82,9 % (SURS, 2019). Slika 1 prikazuje delež inovativnih podjetij v Sloveniji po številu zaposlenih. Zaskrbljujoče je dejstvo, da se delež inovacijsko aktivnih podjetij skozi obdobja znižuje. V letih 2014–2016 je bil v vseh kategorijah delež podjetij najnižji, kljub temu da smo se nahajali v času gospodarske konjunktore.

Slika 1: Delež inovativnih podjetij v Sloveniji po številu zaposlenih

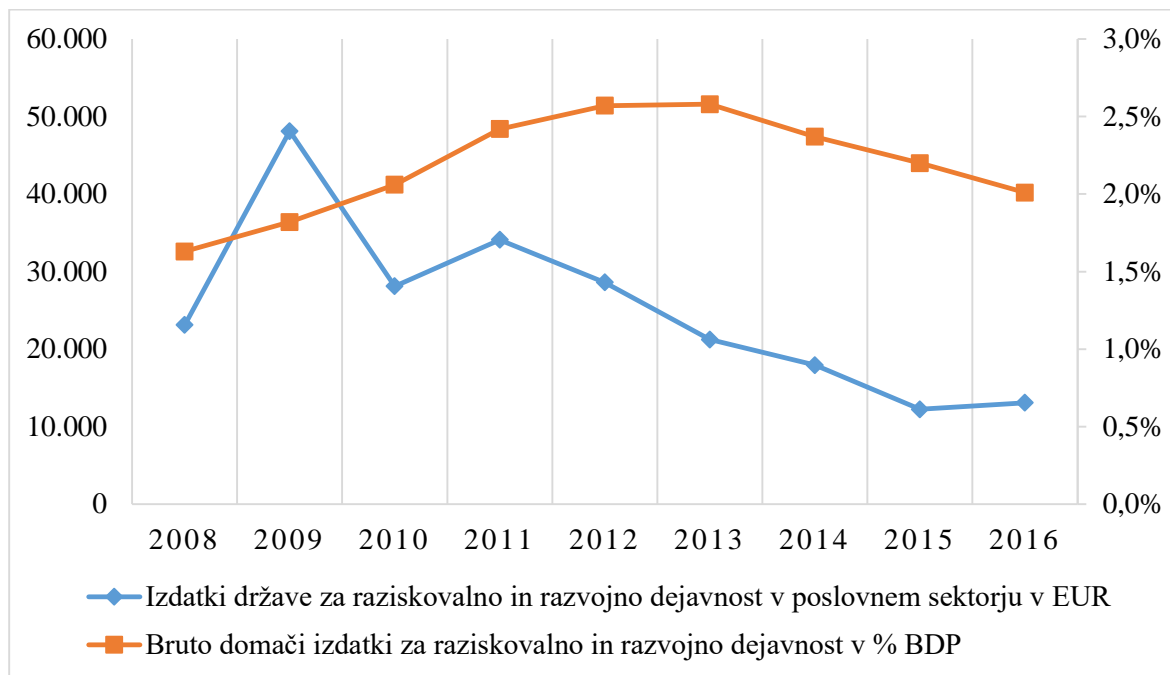

Vir: SURS (2019).

Vlaganja v raziskovalno in razvojno dejavnost so relativno visoka, vendar pa so se v zadnjih letih precej zmanjšala. Od začetka krize je vlaganja v raziskave in razvoj najbolj povečal poslovni sektor s ciljem krepitve rasti in konkurenčnosti podjetij. Deloma so k takim gibanjem pripomogla višja sredstva za raziskave in razvoj iz strukturnih skladov, ki so od podjetij zahtevala financiranje, pozitiven pa je bil tudi vpliv davčne olajšave (UMAR, 2018).

Na drugi strani izdatki države od leta 2011 vztrajno padajo. V letu 2009 je država v poslovnem sektorju za raziskovalno in razvojno dejavnost namenila približno 48 milijonov izdatkov, v letu 2016 pa le še 13 milijonov evrov. Slika 2 prikazuje izdatke države za raziskovalno in razvojno dejavnost od leta 2008 do leta 2016 in bruto domače izdatke za raziskovalno in razvojno dejavnost v odstotkih BDP za isto obdobje. V grafu lahko opazimo, da zniževanje odstotka izdatkov za raziskovalno in razvojno dejavnost v odstotkih BDP sledi zmanjševanju izdatkov države za to dejavnost.

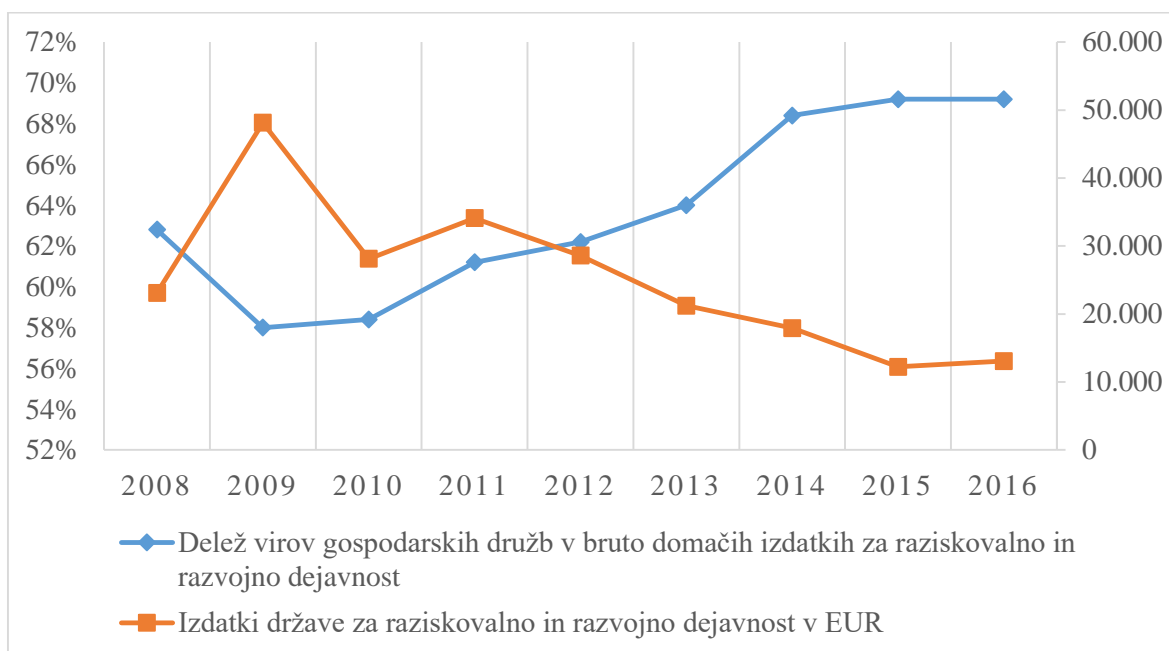
Slika 2: Izdatki države za raziskovalno in razvojno dejavnost v 1.000 EUR v poslovnem sektorju in bruto domači izdatki za raziskovalno in razvojno dejavnost v % BDP

Vir: SURS (2019).

Poslovni sektor je od začetka krize kljub nižjemu vlaganju države še vedno povečeval vlaganja v raziskave in razvoj, zato je omenjeno dejavnost financiral z lastnimi sredstvi. Slika 3 prikazuje povečevanje lastnih virov financiranja podjetij ob nižjih izdatkih države v poslovnem sektorju.

Slika 3: Delež virov gospodarskih družb in izdatkov države za raziskovalno in razvojno dejavnost v poslovnem sektorju

Vir: SURS (2019).

V tabeli 3 vidimo, da so izdatki za raziskovalno in razvojno dejavnost (v % BDP) naraščali do leta 2013, ko so znatno presejali povprečje Evropske unije in Kitajske (brez Hongkonga), v primerjavi z Japonsko in Združenimi državami Amerike pa so bili pod povprečjem. V Evropski uniji je prišlo do minimalnega napredka, inovacijsko najbolj aktivne države pa so še povečale prednost. V Sloveniji delež velikih inovacijsko aktivnih podjetij presega povprečje Evropske unije, delež malih pa zaostaja. Podjetja v predelovalnih dejavnostih so tradicionalno bolj inovacijsko aktivna kot v storitvenih, pri obeh pa se zaostanek za inovacijsko najuspešnejšimi državami giblje med 10 in 20 odstotnih točk, kar zmanjšuje njihovo konkurenčnost (UMAR, 2018).

Tabela 3: Bruto domači izdatki za raziskovalno in razvojno dejavnost v % BDP

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Slovenija	1,63	1,82	2,06	2,42	2,57	2,58	2,37	2,20	2,01
EU-28	1,84	1,93	1,93	1,97	2,01	2,02	2,03	2,04	2,03
Japonska	3,34	3,23	3,14	3,24	3,21	3,32	3,40	3,40	-
ZDA	2,27	2,82	2,74	2,77	1,91	2,73	2,75	2,79	-
Kitajska	1,44	1,66	1,71	1,78	2,70	1,99	2,02	2,07	-

Opomba: * Zaradi napake so podatki za Slovenijo za leta 2013–2015 popravljene.

Vir: Eurostat (2019); SURS (2018a).

Evropska komisija je v strategiji EVROPA 2020 postavila cilje, ki vsebujejo vizijo socialnega tržnega gospodarstva Evrope za 21. stoletje. V ospredje je postavila tri prednostne prvine, med katerimi je tudi pametna rast, ki temelji na znanju in inovacijah. Za doseganje krovnih ciljev, ki so predlagani za doseganje razvoja do leta 2020, bi morali letno 3 % BDP nameniti raziskavam in razvoju (Evropska komisija, 2010). Slovenija od sprejema strategije do sedaj ni v nobenem letu dosegla cilja Evropske komisije (SURS, 2018b). Za spodbujanje raziskav in inovacij do odličnosti v znanosti je Evropska komisija v letu 2014 pričela tudi s programom Obzorje 2020, ki razpolaga s 77 milijardami evrov finančnih sredstev. Program naj bi zagotovil, da Evropa postane kraj vrhunske znanosti in tehnologije, ki je gonilo gospodarske rasti (Evropska komisija, 2016).

2 USREDSTVOVANJE STROŠKOV RAZISKAV IN RAZVOJA

Za mnoga podjetja stroški raziskav in razvoja predstavljajo bistven in zelo pomemben del njihovih aktivnosti. Tovrstni stroški zaradi svoje špekulativne narave računovodjem pogosto predstavljajo problem pri pripravi letnega poročila (Blake & Lunt, 2001). Mednarodni računovodski standardi ne vsebujejo nobenih specifičnih pravil pri računovodskem obravnavanju stroškov raziskav in razvoja, zato v tovrstnih primerih uporabimo kar standarde, ki obravnavajo neopredmetena sredstva (Schmeisser, Mohnkopf, Hartmann & Metze, 2010, str. 167).

V tuji literaturi se pogosto uporablja splošno poznani izraz »*capitalization of R&D costs*«, ki bi ga lahko v slovenščino prevedli kot usredstvovanje stroškov raziskav in razvoja, kljub temu da MRS 38 določa, da lahko stroške usredstvimo šele v razvojni fazi projekta, ko so izpolnjeni vsi pogoji. V magistrskem delu zato uporabljamo splošni izraz, ki je poenoten tudi s tujo literaturo – »*usredstvovanje stroškov raziskav in razvoja*«, poleg njega pa sta mu enakovredna tudi izraza »*usredstvovanje stroškov razvijanja*« in »*usredstvovanje stroškov razvoja*«, ki ju pogosto zasledimo v slovenski literaturi. Slovenska podjetja se v letnih poročilih poslužujejo tudi uporabe izraza »*odloženi*« namesto »*usredstveni*«, kar se nam zdi ustrezno, saj stroške odložimo do njihovega nastanka ob zaključku projekta in aktivaciji osnovnega sredstva. V magistrskem delu bi radi bralca seznanili z vsemi izrazi, ki jih lahko zasledi ob proučevanju omenjene teme, in ga opozorili, da je treba obravnavano temo preverjati vsebinsko in ne izrazno.

V primeru, da podjetja sledijo konceptu odloženih stroškov, jih usredstviijo v letu, ko so se zgodili, ob nastanku z njimi povezanih prihodkov pa jih skozi amortizacijo prenesejo v stroške obdobja. Zaradi njihove špekulativne narave in nepredvidljivih prihodnjih koristi jih lahko podjetje iz načela previdnosti pripozna kot strošek obdobja že v letu njihovega nastanka (Blake & Lunt, 2001). Z odločitvijo takojšnjega pripoznanja stroškov v obdobju je izločena možnost, da bi managerji v podjetjih usredstviili stroške projektov, ki imajo majhno verjetnost uspeha. S to metodo povečamo objektivnost finančnih izkazov (Healy, Myers & Howe, 2002). Na drugi strani Seybert (2010) ugotavlja, da so managerji, ki so izkušeni z

usredstvenjem raziskovalno razvojnih projektov, bolj pazljivi pri izbiri projektov, v izogib morebitnim prihodnjim odpisom.

Macarol (2014) ugotavlja, da z usredstvenjem stroškov razvoja izključimo njihov vpliv na poslovni in davčni rezultat tekočega leta. Ko je sredstvo pripravljeno za uporabo, ga aktiviramo in z amortizacijo razporedimo stroške enakomerno skozi celotno dobo koristnosti. V času pisanja magistrskega dela je država priznavala 100 % olajšave na raziskave in razvoj, zato menimo, da zaradi tega ne posveča pozornosti, kdaj in v kakšni višini podjetje prikaže stroške raziskav in razvoja.

Podjetje lahko z usredstvom poveča dobičkonosnost, kar prikažemo v poglavju o vplivanju na glavne računovodske izkaze, vendar lahko uporabniki računovodskih izkazov iz razkritij ugotovijo učinek povečanja dobička. Bilančni dobiček, ki ga lahko lastniki izplačajo v obliki dividend, pa je zmanjšan za usredstvene stroške razvijanja, zato izčrpavanje podjetja na tovrstni način ni možno.

2.1 Zakonske podlage za uporabo standardov

Temeljni zakon, ki določa temeljna statusna korporacijska pravila ustanovitve in poslovanja gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov, povezanih oseb, gospodarskih interesnih združenj, podružnic tujih podjetij in njihovega statusnega preoblikovanja, je Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1, Ur. l. RS, št. št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15 in 15/17) (v nadaljevanju ZGD-1). V 54. členu določa splošna pravila, ki se jih morajo podjetja držati pri računovodenju.

Družbe in podjetniki morajo voditi poslovne knjige in jih enkrat letno zaključiti v skladu z ZGD-1 in slovenskimi računovodskimi standardi (v nadaljevanju SRS) ali MRS, če zakon ne določa drugače. Podrobnejša pravila o računovodenju določijo SRS in pojasnila SRS, ki jih sprejme Slovenski inštitut za revizijo v soglasju z ministroma, pristojnima za gospodarstvo in finance. SRS ne smejo biti v nasprotju z MSRP. Ministra, pristojna za gospodarstvo in finance, pred odločitvijo o soglasju z javnim pozivom omogočita zainteresiranim osebam, da nanje podajo mnenje. Po prejemu soglasja jih mora Slovenski inštitut za revizijo objaviti v Uradnem listu RS. SRS določijo zlasti:

- vsebino in členitev izkaza denarnih tokov in izkaza gibanja kapitala,
- pravila o vrednotenju računovodskih postavk in
- pravila o vsebini posameznih postavk v računovodskih izkazih ter pojasnilih teh postavk v prilogi k izkazom.

Organizacija presoja stroške raziskav in razvoja na podlagi SRS (2) – neopredmetena sredstva in pasivne časovne razmejitev, kjer mora organizacija dokazati izpolnjevanje pogojev, določenih v standardu, da lahko stroške usredstvi in prizna kot neopredmeteno sredstvo (Mušič Bajuk, 2015b).

V MRS morajo družbe obravnavati raziskovalno in razvojno dejavnost na podlagi MRS 38 – neopredmetena sredstva, MRS 36 – oslabitev sredstev ter MSRP 3 – poslovne združitve.

V skladu z ZGD-1 morajo družbe enkrat letno zaključiti svoje poslovne knjige in sestaviti letno poročilo tri mesece oziroma v primeru sestave konsolidiranega letnega poročila v štirih mesecih po izteku poslovnega leta. Poslovno leto traja 12 mesecev, vendar se lahko razlikuje od koledarskega. Vsebina letnega poročila je odvisna od velikosti in organizacijske oblike.

Letno poročilo velikih kapitalskih družb, dvojnih družb in tistih manjših kapitalskih družb, ki kotirajo na borzi, je sestavljeno iz bilance stanja, izkaza poslovnega izida, priloge s pojasnili k izkazu, izkaza finančnega izida, izkaza gibanja kapitala in poslovnega poročila. Oblika poslovnega poročila ni predpisana. Družba se lahko sama odloči, kako ga bo sestavila, je pa res, da je tako poročilo tudi neke vrste izkaz posloводства (Odar, 2015). Poslovno poročilo mora vsebovati vsaj pošten prikaz razvoja in izidov poslovanja družbe ter njenega finančnega položaja, vključno z opisom bistvenih tveganj in negotovosti, ki jim je družba izpostavljena. Pošten prikaz mora biti uravnotežena in celovita analiza razvoja in izidov poslovanja družbe ter njenega finančnega položaja, ki ustreza obsegu in vsestranskosti njenega poslovanja. Analiza mora v obsegu, ki je potreben za razumevanje razvoja in izidov poslovanja družbe ter njenega finančnega položaja, vsebovati ključne računovodske, finančne in, če je to potrebno, druge kazalce, kazalnike in druge pokazatelje, ki vključujejo tudi informacije, povezane z varstvom okolja in delavci. Analiza vključuje ustrezno sklicevanje na zneske v računovodskih izkazih in potrebna dodatna pojasnila. V poročilu morajo biti prikazani tudi vsi pomembnejši poslovni dogodki, ki so nastopili po koncu poslovnega leta, pričakovani razvoj družbe, obstoj podružnic in aktivnosti družbe na področju raziskav in razvoja (ZGD-1).

ZGD-1 zavezuje družbe, da morajo biti v primeru pomembnosti za presojo premoženja in obveznosti, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida v poslovnem poročilu prikazani tudi cilji in ukrepi upravljanja finančnih tveganj družbe, vključno z ukrepi za zavarovanje vseh najpomembnejših vrst načrtovanih transakcij, za katere se posli zavarovanja računovodsko posebej prikazujejo, ter izpostavljenost družbe cenovnim, kreditnim, likvidnostnim tveganjem in tveganjem v zvezi z denarnim tokom.

V primeru, da je družba zavezana k revidiranju, v svoje poslovodno poročilo vključi tudi izjavo o upravljanju družbe, kjer družba navede, ali pri svojem poslovanju uporablja kakšen kodeks, navedbo javne dostopnosti in neupoštevanje morebitnih določb v kodeksu. Izjava mora vsebovati tudi opis najpomembnejših značilnosti ureditve notranjih kontrol in obvladovanja tveganj, podatke o delovanju skupščine družbe in njenih ključnih pristojnosti, opis pravic delničarjev in njihovega uveljavljanja, podatke o sestavi in delovanju organov vodenja ali nadzora ter njihovih komisij in še druge predpisane podatke (Odar, 2015).

2.2 Prednosti in slabosti usredstevovanja stroškov razvijanja

Usmeritev MRS temelji na tem, da morajo biti stroški prikazani v istem obdobju kot z njimi povezani prihodki, kar pomeni, da stroškov razvijanja ne pripoznamo v obdobju, ko so nastali, ampak šele, ko je izdelek oziroma storitev razvita in začne generirati prihodke. Stroške tako ob njihovem nastanku usredstvim in prikažemo v bilanci stanja kot neopredmetena sredstva. V praksi vsi raziskovalno-razvojni projekti niso vedno uspešni, zato lahko ob upoštevanju načela previdnosti stroške raziskav in razvoja pripoznamo že kot stroške v obdobju, ko so nastali. Obe metodi imata prednosti in slabosti, argumenti, ki podpirajo usredstevovanje stroškov razvijanja, so naslednji:

- Metoda usredstevovanja stroškov razvijanja je bolj realistična v komercialnem pogledu investitorjev. Podjetja investirajo velikanske vsote denarja v raziskovalne in razvojne projekte s pričakovanimi prihodnjimi donosi. Tega stroška ne moremo primerjati z izdatki ostalih oddelkov, ki so potrebni za trenutno delovanje podjetja in ne bodo prinašali prihodnjih gospodarskih koristi (Blake & Lunt, 2001, str. 191).
- Metoda takojšnjega odpisa lahko vodi v napačno sliko dobičkonosnih trendov podjetja. Ob uvajanju novih proizvodov na trg je dobičkonosnost zelo nizka, v zreli fazi proizvoda pa zelo visoka. To lahko vodi v zavajajoče vtise o prihodnji dobičkonosnosti podjetja (Blake & Lunt, 2001, str. 191).
- Splošno je sprejeto, da so raziskave in razvoj družbeno zelo zaželeni, vendar lahko metoda odpisa odvrne management od tovrstnih investicij, saj na kratek rok znižujejo stopnjo dobičkonosnosti (Blake & Lunt, 2001, str. 191). Tudi Seyber (2010) ugotavlja, da politika takojšnjega pripoznanja stroškov kot odhodkov obdobja velikokrat vodi v nižje investicije v raziskovano-razvojne projekte, saj managerji sledijo merilom uspešnosti oziroma dobičkonosnosti podjetja.

Anagnostopoulou (2010) je v svoji raziskavi ugotavljala, ali usredstvenje stroškov razvijanja zmanjša negotovost o prihodnjih gospodarskih koristih investicij raziskav in razvoja in ima zato pozitiven vpliv na natančnost finančnih napovedi podjetij. Ugotovila je, da odločitev podjetja o tem, ali bo stroške razvijanja usredstvovalo, ne vpliva na točnost finančnih napovedi. Za razliko od usredstevovanja je takojšnje pripoznanje stroškov v obdobju povezano z napakami v napovedih, saj ima pozitiven vpliv na optimizem analitikov, ki težje ocenjujejo podjetja, katerih dobičke je zaradi usredstvenih stroškov težje napovedati.

Argumenti v podporo takojšnjemu odpisu stroškov razvijanja pa so (Blake & Lunt, 2001, str. 191):

- Porabljeni denar za raziskave in razvoj se sprosti samo ob nastanku prihodka, zato je dobiček po takojšnjem odpisu teh stroškov boljši indikator za sredstva razpoložljiva za dividende. Usredstveni stroški razvijanja prinašajo višji dobiček, ne pa tudi razpoložljivih denarnih sredstev za izplačilo dividend.

- Metoda usredstvenja stroškov razvijanja prinaša oceno prihodnjih donosov, ki je lahko zelo subjektivna in nepravilna.
- Pojavijo se lahko težave pri povezovanju stroškov razvijanja in prihodnjim donosom oziroma prihodki.
- V primeru neuspeha raziskovalno-razvojnega projekta moramo odpisati vse usredstevovane stroške naenkrat, kar lahko pomembno vpliva na dobičkonosnost podjetja.

Usredstvenje stroškov raziskav in razvoja je v letu 1971 pozornost javnosti dobilo ob finančnem kolapsu skupine Rolls Royce. Bilanca skupine je vsebovala visoka sredstva odloženih stroškov raziskav in razvoja za projekte, ki niso kazali prihodnje dobičkonosnosti (Blake & Lunt, 2001, str. 192). Gorenje je ob prevzemu skupine Hisense zaradi prilagoditve njihovim metodologijam ocenjevanja v letu 2018, spremenilo nekatere računovodske ocene, ki so bile drugačne kot pred prevzemom. Ena izmed teh ocen je bila tudi povezana z usredstvenjem stroškov razvoja, kjer je bil celotni negativni vpliv na skupino 29 milijonov evrov (Sovdat, 2019).

Gopal in Changjiang (2013) sta raziskovala, ali revizijske hiše nosijo višje tveganje pri revizijah podjetij, ki usredstevujejo stroške razvijanja, saj je ugotavljanje potencialne uspešnosti projekta zelo tvegano. Osredotočala sta se na podjetja, ki razvijajo programsko opremo, kjer je končna uspešnost projektov in prodaje na trgu še toliko bolj vprašljiva. V svoji raziskavi sta primerjala cene revizijskih storitev, ki naj bi odražale tveganje pri revidiranju. Rezultati njune raziskave so pokazali, da so usredstveni stroški razvoja negativno povezani z višino cen revizorskih storitev. Z dobljenimi rezultati raziskave sta tudi potrdila tezo, ki pojasnjuje, da usredstveni stroški razvijanja signalizirajo nižje poslovno tveganje.

3 SLOVENSKI IN MEDNARODNI RAČUNOVODSKI STANDARDI

Podjetja v Sloveniji za računovodsko obravnavo stroškov raziskav in razvoja uporabljajo MRS in SRS. Razlika med njimi ni velika, saj SRS ne smejo biti v nasprotju z MRS. V nadaljevanju predstavimo pomembne vsebinske dele standarda, ki se jih uporablja pri računovodenju stroškov raziskav in razvoja.

3.1 SRS (2) – neopredmetena sredstva in dolgoročne časovne razmejitve

Standard se uporablja pri knjigovodskem razvidovanju, obračunavanju in razkrivanju neopredmetenih sredstev in dolgoročno odloženih stroškov, ki se štejejo kot neopredmetena sredstva, ter obdeluje:

1. Razvrščanje neopredmetenih sredstev in dolgoročnih aktivnih časovnih razmejitev

Neopredmeteno sredstvo je razpoznavno nedenarno sredstvo, ki praviloma fizično ne obstaja. Praviloma se pojavlja kot neopredmeteno dolgoročno sredstvo, ki zajema dolgoročno odložene stroške razvijanja, naložbe v pridobljene pravice do industrijske lastnine in druge pravice ter v dobro ime prevzetega podjetja. Razvrščamo jih med neopredmetena sredstva s končnimi dobami koristnosti in neopredmetena sredstva z nedoločenimi dobami koristnosti.

2. Pripoznavanje in odpravljanje pripoznanj neopredmetenih sredstev in dolgoročnih aktivnih časovnih razmejitev

Neopredmeteno sredstvo se pripozna v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja, če je verjetnost, da bodo pritekale gospodarske koristi in je mogoče njegovo nabavno vrednost zanesljivo izmeriti. Verjetnost prihodnjih gospodarskih koristi, povezanih z neopredmetenim sredstvom, se oceni z uporabo utemeljenih in podprtih predpostavk, ki so najboljša ocena uprave o gospodarskih okoliščinah v dobi koristnosti tega sredstva. Stroški raziskovanja se ne pripoznajo kot neopredmeteno sredstvo, temveč se takoj obravnavajo kot stroški oziroma odhodki obračunskega obdobja. To pa ne velja tudi za stroške razvijanja, ki se jih lahko pripozna kot neopredmeteno sredstvo, če se lahko dokaže:

- izvedljivost strokovnega dokončanja projekta, tako da bo na voljo za uporabo ali prodajo,
- namen dokončati projekt in ga uporabljati ali prodati,
- zmožnost uporabljati ali prodati projekt,
- verjetnost gospodarskih koristi projekta, med drugim obstoj trga za učinke projekta ali za sam projekt ali če se bo projekt uporabljal v podjetju, njegova koristnost,
- razpoložljivost tehničnih, finančnih in drugih dejavnikov za dokončanje razvijanja in za uporabo ali prodajo projekta,
- sposobnost zanesljivo izmeriti stroške, ki se pripisujejo neopredmetenemu sredstvu med njegovim razvijanjem.

3. Začetno računovodsko merjenje neopredmetenih sredstev in dolgoročnih aktivnih časovnih razmejitev

Neopredmeteno sredstvo, ki izpolnjuje pogoje za pripoznanje, se ob začetnem pripoznanju ovrednoti po nabavni vrednosti. Neopredmetena sredstva lahko merimo tudi po pošteni vrednosti, vendar to ne velja za usredstvene stroške razvijanja, zato tovrstnega merjenja ne bomo obravnavali. Za neopredmeteno sredstvo se v knjigovodskih razvidih izkazujejo posebej nabavna vrednost oziroma prevrednotena nabavna vrednost, posebej amortizacijski popravek vrednosti in posebej nabrana izguba zaradi oslabitve, v bilanci stanja pa zgolj knjigovodska vrednost, ki je znesek, s katerim se sredstvo pripozna po odštetju vseh nabranih amortizacijskih popravkov in nabranih izgub zaradi oslabitve. Zmanjševanje vrednosti dolgoročno odloženih stroškov se izkazuje na temeljnem kontu.

4. Uskupinjevanje neopredmetenih sredstev in dolgoročnih aktivnih časovnih razmejitev

Skupinska bilanca stanja se sestavi, kot da bi šlo za eno samo podjetje. Neopredmetena sredstva v njej zajemajo neopredmetena sredstva obvladujočega podjetja in odvisnih podjetij. Uskupinjena neopredmetena sredstva se ne vodijo na posebnih kontih, temveč se povzemajo iz posamičnih bilanc stanja uskupinjenih podjetij na podlagi dodatnih podatkov in prilagoditev, ki se nanašajo na prevedbo v predstavitevno valuto obvladujočega podjetja, na izločitev čistega dobička in izgub iz njihove vrednosti in na prevrednotenje zaradi uskupinjenja.

5. Razkrivanje neopredmetenih sredstev in dolgoročnih aktivnih časovnih razmejitev

Podjetja, ki niso zavezana k reviziji, morajo razkrivati samo zakonsko določene informacije, preostala pa morajo zadostiti zahtevam standarda. Podjetja morajo za vsako vrsto neopredmetenih sredstev, pri čemer razlikujejo med znotraj podjetja ustvarjenimi in drugimi neopredmetenimi sredstvi, razkriti dobe koristnosti, uporabljene amortizacijske stopnje in metodo amortiziranja, nabavno oziroma prevrednoteno vrednost ter nabrane amortizacijske popravke vrednosti (skupaj z nabranimi izgubami zaradi oslabitve) na začetku in na koncu obdobja. Razkriti morajo tudi spremembe knjigovodske vrednosti na začetku in koncu obdobja.

3.2 MRS 38 – neopredmetena sredstva

Mednarodni računovodski standard 38 (v nadaljevanju MRS 38) je namenjen obravnavi neopredmetenih sredstev. Na njega se opira zgoraj omenjeni SRS 2, zato so definicije in opredelitve pojmov v primerjavi z MRS 38 zelo podobne, razlika je le v razširjenosti slednjega. Stroške raziskovalno-razvojnih projektov lahko prepoznamo kot neopredmeteno sredstvo, če lahko zanesljivo izmerimo njegovo nabavno vrednost in prihodnje gospodarske koristi. Prihodnje gospodarske koristi, ki pritekajo iz neopredmetenega sredstva, so lahko prihodki od prodaje proizvodov ali storitev, prihranki stroškov ali drugačne koristi, ki nastanejo zaradi uporabe sredstva v podjetju.

Podjetje mora razlikovati med drugimi in znotraj ustvarjenimi neopredmetenimi sredstvi. Pri slednjih je včasih težko oceniti, ali je možno pripoznati znotraj ustvarjeno neopredmeteno sredstvo zaradi težav pri predeljevanju, ali v nekem trenutku obstaja razpoznavno sredstvo, ki bo ustvarjalo verjetne prihodnje gospodarske koristi, ter zanesljivem ugotavljanju nabavne vrednosti sredstva. V nekaterih primerih ni mogoče razlikovati stroškov znotraj podjetja ustvarjenega neopredmetenega sredstva od stroškov ohranjanja ali povečevanja znotraj podjetja ustvarjenega dobrega imena ali od dnevnega poslovanja.

Da bi ocenili, ali znotraj ustvarjeno neopredmeteno sredstvo zadošča sodilom za pripoznavanje, podjetje razporedi nastajanje sredstev na stopnjo raziskovanja in stopnjo

razvijanja. V primeru, da podjetje ne more razlikovati med stopnjo raziskovanja in razvijanja, mora nastale stroške obravnavati kot stopnjo raziskovanja in jih ne sme usredstviti.

1. Stopnja raziskovanja

Nobeno neopredmeteno sredstvo, ki izhaja iz stopnje raziskovanja, se ne pripozna, temveč se pripozna ob pojavu, kar pomeni, da nastale stroške takoj pripoznamo kot odhodke obdobja. Podjetje na raziskovalni stopnji notranjega projekta ne more dokazati, da obstaja neopredmeteno sredstvo, ki bo ustvarjalo verjetne prihodnje gospodarske koristi.

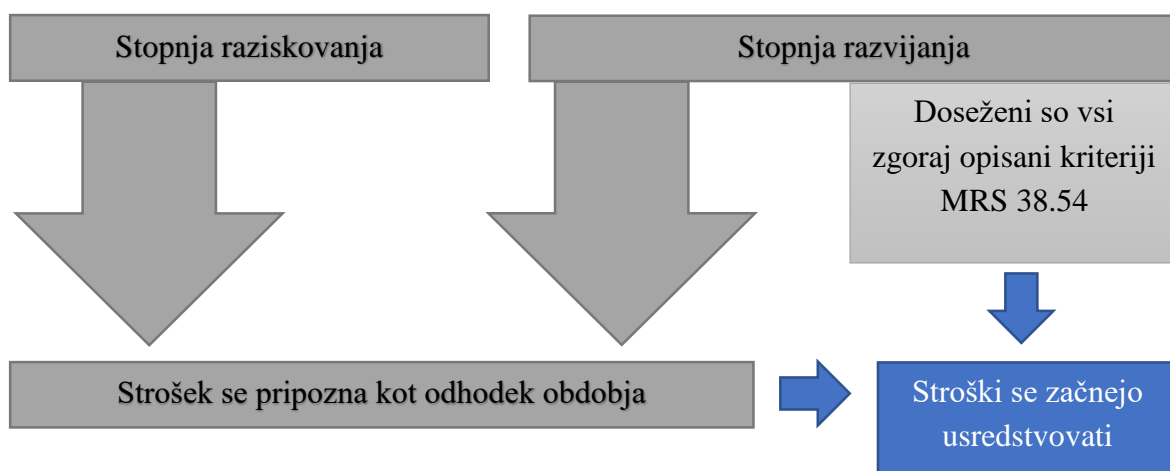
MRS 38 za lažje razumevanje navajajo nekaj primerov raziskovalnega delovanja:

- delovanje, katerega namen je pridobiti novo znanje,
- iskanje, ovrednotenje in končna izbira uporabe dosežkov raziskovanja ali drugega znanja,
- iskanje različnih možnih rešitev pri materialih, napravah, proizvodih, procesih, ureditvah ali storitvah ter
- oblikovanje, načrtovanje, ovrednotenje in končna izbira možnih rešitev novih ali izboljšanih materialov, naprav, proizvodov, procesov, ureditev ali storitev.

2. Stopnja razvijanja

Neopredmeteno sredstvo, ki izhaja iz razvijanja (ali z razvojne stopnje notranjega projekta), se mora pripoznati, kadar in zgolj kadar lahko podjetje dokaže več dejavnikov iz MRS 38. Dokazati mora strokovno izvedljivost in svoj namen dokončanja neopredmetenega sredstva, tako da bo na voljo za uporabo ali prodajo. Pokazati mora, kako bo neopredmeteno sredstvo ustvarjalo verjetne prihodnje gospodarske koristi. Med drugim podjetje lahko pojasni obstoj trga za učinke neopredmetenega sredstva ali za neopredmeteno sredstvo samo ali – če se bo uporabljalo znotraj podjetja – koristnost neopredmetenega sredstva. Podjetje mora z uporabo načel iz MRS 36 oceniti prihodnje gospodarske koristi, ki naj bi bile dobljene iz sredstva. Dokazati mora tudi razpoložljivost ustreznih tehničnih, finančnih in drugih dejavnikov za dokončanje razvijanja in za uporabo ali prodajo neopredmetenega sredstva. Ustrezno mora dokazati razpoložljivost teh sredstev, na primer s poslovnim načrtom, ki kaže potrebne tehnične, finančne in druge dejavnike ter sposobnost podjetja za zagotovitev teh dejavnikov. V primeru dokazovanja razpoložljivosti zunanjega financiranja je treba pokazati razpoložljivost zunanjih financ s prejemanjem znamenj, da je posojilodajalec voljan financirati načrt. Sposobno mora biti zanesljivo izmeriti vrednost porabe, ki se pripisuje neopredmetenemu sredstvu v času njegovega razvijanja. Podjetje lahko pogosto izmeri stroške ustvarjanja neopredmetenega sredstva pri sebi, na primer plače in druge vrednosti porabe.

Slika 4: Kdaj neopredmeteno sredstvo doseže kriterij pripoznanja?

Vir: Prirejeno po Schmeisser, Mohnkopf, Hartmann & Metze (2010, str. 185).

3.3 MRS 36 – oslabitev sredstev

V skladu z MRS 36 morajo podjetja, če obstaja kakšno znamenje možne izgube zaradi oslabitve, formalno oceniti nadomestljivo vrednost. Raziskovalni in razvojni projekti niso vedno uspešni, zato lahko pride to tovrstnih oslabitev. Podjetje na datum vsakega poročanja oceni, ali obstaja kakšno znamenje, ki kaže na oslabitev sredstva.

Sposobnost neopredmetenega dolgoročnega sredstva, da z bodočimi gospodarskimi koristmi povrne svojo knjigovodsko vrednost, je običajno negotova, zato MRS 36 zahteva, da podjetje preizkusi stopnjo oslabitve knjigovodske vrednosti neopredmetenega dolgoročnega sredstva, ki še ni na voljo za uporabo, najmanj vsako leto.

Po MRS 36 mora podjetje pri ocenjevanju znamenj, ki kažejo na morebitno oslabitev sredstva, upoštevati najmanj naslednja znamenja, ki jih črpa iz zunanjih in notranjih virov. Zunanji viri informacij obsegajo:

- v obdobju se je tržna vrednost sredstva zaradi poteka časa ali običajne uporabe zmanjšala veliko bolj, kot je bilo pričakovano,
- v obdobju so se pojavile ali se bodo v bližnji prihodnosti pojavile pomembne spremembe v tehnološkem, tržnem, gospodarskem ali pravnem okolju, v katerem deluje podjetje, ali na trgu, ki mu je sredstvo namenjeno, z neugodnim vplivom na podjetje,
- v obdobju so se povečale tržne obrestne mere ali druge tržne donosnosti naložb, ta povečanja pa bodo verjetno vplivala na diskontno mero, uporabljeno pri izračunu vrednosti pri uporabi, in bistveno zmanjšala nadomestljivo vrednost sredstva,
- knjigovodska vrednost čistih sredstev podjetja je večja od njihove tržne kapitalizacije.

Notranji viri informacij obsegajo naslednje značilnosti:

- na voljo so dokazi o zastarelosti ali fizični poškodovanosti sredstva,

- v obdobju so se pojavile ali se v bližnji prihodnosti pričakujejo pomembne spremembe obsega ali načina sedanje ali pričakovane uporabe sredstva z neugodnim vplivom na podjetje. Te spremembe vključujejo neuporabo sredstva, načrte ustavitve ali reorganiziranja poslovanja, ki mu pripada sredstvo, ali odtujitve sredstva pred prej pričakovanim datumom in ponovna ocena dobe koristnosti neopredmetenega sredstva kot končne in ne kot nedoločene dobe,
- iz notranjega poročanja so na voljo dokazi, ki kažejo, da je ali bo gospodarska uspešnost sredstva manjša, kot je bilo pričakovano.

Zgoraj omenjeni indikatorji so namenjeni temu, da se podjetje prek njih odloči opraviti preizkus slabitve neopredmetenega sredstva, nikakor pa ne slabi sredstva že zaradi njihove indikacije (KPMG International, 2013/14, str. 593).

V primeru slabitve sredstva se v poslovnem izidu pripozna izguba v enkratnem znesku slabitve in v primeru večjega raziskovalno-razvojnega projekta lahko pomeni velik vpliv na rezultat. Menimo, da je lahko to eden od vzrokov, zaradi katerega se podjetja odločajo za takojšnjo pripoznanje stroškov razvijanja kot odhodkov v obdobju.

3.4 MRSP 3 – poslovne združitev

Cilj MRSP 3, ki obravnava poslovne združitev, je določiti računovodsko poročanje podjetja, če je to vključeno v poslovno združitev. Prevzemnik lahko ločeno pripozna neopredmeteno sredstvo, kamor spadajo usredstveni stroški razvijanja, če ustreza opredelitvi iz MRS 38 in se lahko izmeri njegova poštena vrednost. V skladu z MRS 38 sredstvo izpolnjuje sodilo opredeljivosti, če zadosti spodnjima dvema kriterijema:

1. »Sredstvo je ločljivo, tj. da ga je mogoče ločiti ali oddvojiti od podjetja in prodati, prenesti, dati zanj licenco, ga dati v najem ali zamenjati, bodisi posamično ali skupaj s povezano pogodbo, sredstvom ali obveznostjo.«
2. »Sredstvo izhaja iz pogodbenih ali drugih pravnih pravic ne glede na to, ali so te pravice prenosljive ali ločljive od podjetja oz. od drugih pravic in obvez.«

Prevzemnik mora v letnem poročilu razkriti vse informacije, ki uporabnikom izkazov omogočajo naravo in denarno izražene učinke izvedenih poslovnih združitvev.

3.5 Razlika s splošnimi ameriškimi načeli poročanja U.S. GAAP

Splošna ameriška načela poročanja (U.S. GAAP) za raziskave in razvoj uporabljajo spodnje definicije:

»Raziskava je planirano iskanje ali kritično raziskovanje, namenjeno odkrivanju novih znanj, z željo, da bodo ta znanja uporabna pri razvoju novih produktov ali storitev, novih

procesov ali tehnik, ter pomembni izboljšavi obstoječih produktov ali storitev« (Epstein, Nach & Bragg, 2007, str. 480).

»Razvoj je prenos izsledkov raziskav ali drugih znanj v plan ali obliko za nove produkte ali procese oziroma pomembne izboljšave obstoječih produktov ali procesov, ki so namenjeni prodaji ali uporabi« (Epstein, Nach & Bragg, 2007, str. 480).

U.S. – GAAP pri raziskavah in razvoju dovoljujejo le en način pripoznavanja stroškov. Stroške raziskav in razvoja morajo ob nastanku pripoznati kot odhodke obdobja. Kupljeno neopredmeteno sredstvo, namenjeno raziskavam in razvoju, ki se ga lahko uporablja tudi za druge namene, pa lahko usredstvijo (Epstein, Nach & Bragg, 2007, str. 481).

Iz pregledane literature je razvidno, da MRS, kot tudi U.S. – GAAP podobno definirajo raziskave in razvoj, njihova računovodska obravnava pa je različna. Če MRS dopuščajo usredstvovanje stroškov raziskav in razvoja pod določenimi pogoji, U.S. – GAAP te možnosti ne dopuščajo in vsi stroški predstavljajo tudi odhodke obdobja. Pomembno je, da pri finančnih analizah podjetij, ki uporabljajo različne standarde, v prvem koraku s prilagoditvijo izkazov dosežemo primerljivost podatkov. Prilagoditev izkazov lahko izvedemo na več načinov, odvisno od načina usredstvovanja, ki ga bomo prikazali v naslednjem poglavju. Eden izmed možnih načinov je, da izkaze prilagodimo z izločitvijo usredstvenja in povečanjem stroškov, pozorni pa moramo biti tudi na strošek amortizacije neopredmetenih sredstev in ga ustrezno zmanjšati, če je potrebno. Za uspešno prilagoditev izkazov potrebujemo ustrezno razkrivanje neopredmetenih sredstev v letnih poročilih podjetij. V raziskovalnem delu našega magistrskega dela preverimo kakovost razkritij neopredmetenih sredstev v letnih poročilih slovenskih podjetij.

4 VPLIV USREDSTVOVANJA STROŠKOV RAZVIJANJA NA GLAVNE FINANČNE IZKAZE

»Računovodski izkazi so urejen prikaz učinka računovodskega obravnavanja podatkov in so zapis poslovnih dogodkov, ki so se zgodili v preteklosti« (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, Koželj & Odar, 2004, str. 447). Sestavljeni so iz izkaza poslovnega izida, izkaza finančnega položaja, izkaza denarnih tokov, izkaza gibanja kapitala in pojasnil k izkazom. Namen magistrskega dela je predstaviti učinek usredstvovanja na finančne izkaze, zato za prikaz učinka uporabimo skrajšane osnovne primere izkazov, izpeljane iz SRS.

Za prikaz učinka usredstvovanja uporabimo primer podjetja X, ki je v letu 2017 v skladu z MRS 38 in SRS 2 ugotovilo, da 100.000 EUR stroškov raziskav in razvoja ustreza sodilom neopredmetenega sredstva in jih podjetje lahko usredstvi. Med njimi je 70.000 EUR stroškov dela in 30.000 stroškov storitev, ki jih je za podjetje izvedel zunanji pogodbeni partner. Podjetje X že ima usredstvene stroške razvijanja iz preteklih let, katerih amortizacija je v letu 2017 znašala 55.000 EUR. Za razdelitev plače smo uporabili 38,2 % stopnjo prispevkov za socialno varnost, ki vključuje prispevke delojemalca in delodajalca. V tabelah smo

prikazali razlike v obdobju (leto 2017), razen v tabeli 9, kjer prikazujemo razlike na presečni dan.

4.1 Izkaz poslovnega izida

»Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazan poslovni izid za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja« (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, Koželj & Odar, 2004, str. 447). Izkaz poslovnega izida obsega dve različici po SRS 21, organizacija pa lahko samostojno izbira, katera ji bolj ustreza glede na njene mednarodne stike. Prva različica vsebuje postavko »Usredstveni lastni proizvodi in storitve« za katere bi radi poudarili, da ne gre za usredstvene stroške razvijanja, ampak za proizvode in storitve, ki jih uporabljamo za lastne namene. Njihova obravnava pa je zelo podobna usredstvenim stroškom razvijanja, saj jih prepoznamo med opredmetenimi ali neopredmetenimi sredstvi.

Podjetje lahko v izkazu poslovnega izida prikaže usredstvenje na dva načina, kot zmanjšanje stroškov ali pa ga pripozna kot drugi poslovni prihodek. V prvi različici, ki je prikazana v tabeli 4, podjetje X zmanjša stroške storitev in dela ter pripozna znesek kot neopredmeteno sredstvo v izkazu finančnega položaja, prikazano v tabeli 4. V drugi različici, ki je prikazana v tabeli 5, podjetje usredstvene stroške razvijanja pripozna kot drugi prihodek obdobja in tako kot v prvi različici pripozna povečanje neopredmetenega sredstva. Ker podjetje že ima usredstvene stroške razvijanja iz preteklih let, ki so aktivirani, pripozna amortizacijo kot strošek obdobja.

Tabela 4: Izkaz poslovnega izida za podjetje X, 1. različica

V EUR	Podjetje stroške razvijanja pripozna kot strošek obdobja	Podjetje usredstvi stroške razvijanja	Razlika v obdobju
1. Čisti prihodki od prodaje	1.500.000	1.500.000	0
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	70.000	70.000	0
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	0	0	0
4. Drugi poslovni prihodki	15.000	15.000	0
5. Stroški blaga, materiala in storitev	950.000	920.000	-30.000

se nadaljuje

Tabela 4: Izkaz poslovnega izida za podjetje X, 1. različica (nad.)

V EUR	Podjetje stroške razvijanja pripozna kot strošek obdobja	Podjetje usredstviuje stroške razvijanja	Razlika v obdobju
a) Nabavna vrednost prodanih blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala	750.000	750.000	0
b) Stroški storitev	200.000	170.000	-30.000
6. Stroški dela	300.000	230.000	-70.000
a) Stroški plač	166.860	123.600	-43.260
b) Stroški socialnih zavarovanj	103.140	76.400	-26.740
c) Drugi stroški dela	30.000	30.000	0
7. Odpisi vrednosti	0	0	0
a) Amortizacija	130.000	185.000	+55.000
b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	0	0	0
c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	0	0	0
8. Drugi poslovni odhodki	10.000	10.000	0
...	0	0	0
19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	195.000	240.000	+45.000

Vir: Prirejeno po SRS z lastnim izračunom.

Tabela 5: Izkaz poslovnega izida za podjetje X, 2. različica

V EUR	Podjetje stroške razvijanja pripozna kot strošek obdobja	Podjetje usredstviuje stroške razvijanja	Razlika v obdobju
1. Čisti prihodki od prodaje	1.500.000	1.500.000	0
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	70.000	70.000	0
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	0	0	0

se nadaljuje

Tabela 5: Izkaz poslovnega izida za podjetje X, 2. različica (nad.)

V EUR	Podjetje stroške razvijanja pripozna kot strošek obdobja	Podjetje usredstvi stroške razvijanja	Razlika v obdobju
4. Drugi poslovni prihodki	15.000	115.000	+100.000
5. Stroški blaga, materiala in storitev	950.000	950.000	0
c) Nabavna vrednost prodanih blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala	750.000	750.000	0
d) Stroški storitev	200.000	200.000	0
6. Stroški dela	300.000	300.000	0
d) Stroški plač	166.860	166.860	0
e) Stroški socialnih zavarovanj	103.140	103.140	0
f) Drugi stroški dela	30.000	30.000	0
7. Odpisi vrednosti	0	0	0
d) Amortizacija	130.000	185.000	+55.000
e) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	0	0	0
f) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	0	0	0
8. Drugi poslovni odhodki	10.000	10.000	0
...	0	0	0
19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	195.000	240.000	+45.000

Vir: Prirejeno po SRS z lastnim izračunom.

4.2 Izkaz finančnega položaja

V izkazu finančnega položaja podjetje prikaže resnično in pošteno vrednost sredstev in obveznosti do njihovih virov za poslovno leto in medletna obdobja. Izkaz je sestavljen iz dveh strani, v katerem je na levi strani prikazano stanje sredstev in na desni strani v enakem znesku stanje obveznosti (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, Koželj & Odar, 2004, str. 451). Usredstveni stroški razvijanja so prikazani med neopredmetenimi sredstvi, ki so del dolgoročnih sredstev. Prikazani so v neto vrednosti, po popravku, ki vsebuje amortizacijo in

druge prilagoditve, zato je treba za boljše razumevanje uporabljati tudi pojasnila k izkazu, kjer je prikazano gibanje neopredmetenih sredstev. V tabeli 6 lahko vidimo, da usredstvenje stroškov vpliva na višino neopredmetenih sredstev in kapitala prek prenesenega dobička tekočega leta.

Tabela 6: Izkaz finančnega položaja za podjetje X

	Podjetje stroške razvijanja pripozna kot strošek obdobja	Podjetje usredstvuje stroške razvijanja	Razlika v obdobju
Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitev	10.000	260.000	+100.000
Dolgoročne premoženske pravice	10.000	10.000	0
Dobro ime	0	0	0
Predujmi za neopredmetena sredstva	0	0	0
Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	0	250.000	+100.000
Druge dolgoročne aktivne časovne razmejitev	0	0	0
...		0	0
Kapital	704.500	934.500	+45.000
Vpoklicani kapital	7.500	7.500	0
Kapitalske rezerve	1.000	1.000	0
Rezerve iz dobička	1.000	1.000	0
Revalorizacijske rezerve	0	0	0
Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti	0	0	0
Preneseni čisti poslovni izid	500.000	685.000	0
Čisti poslovni izid poslovnega leta	195.000	240.000	+45.000

Vir: Prirejeno po SRS z lastnim izračunom.

4.3 Izkaz gibanja denarnih tokov

Izkaz gibanja denarnih tokov prikazuje resnično in pošteno vrednost sprememb denarnih sredstev in njihovih ustreznikov. Uporabnikom daje informacije, kako organizacija denarna sredstva pridobiva in kako jih porablja (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, Koželj & Odar, 2004, str. 467). Stroške podjetje prizna, ko je bila storitev opravljena, oziroma ko je prejelo z njo povezan račun – torej ne ko je bila storitev plačana. Podjetje lahko ustrede stroške razvijanja in vpliva na poslovni izid, ne more pa vplivati na plačila in izkaz gibanja denarnih

tokov. Plačila za pridobivanje dolgoročnih sredstev, kamor spadajo tudi odloženi stroški razvoja, razkriva med denarnimi tokovi pri investiranju (Mušič, 2015a). Kot primer bi izpostavili stroške plač osebja, zaposlenega v razvojnem oddelku, ki jih lahko usredstveno ali pripoznamo kot odhodek obdobja, v vsakem primeru pa jih moramo izplačati. Blake in Lunt (2001) ugotavljata, da usredstveni stroški prikazujejo zavajajočo sliko glede razpoložljivih sredstev za izplačilo dividend, zato je v tem primeru še posebej priporočljivo, da je uporabnik letnega poročila v primeru usredstvenih stroškov pozoren na ta izkaz.

4.4 Izkaz gibanja kapitala

Izkaz gibanja kapitala resnično in pošteno prikazuje spremembe sestavin kapitala za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja. V njem lahko najdemo odgovore na številna vprašanja v zvezi z dogajanjem na strani kapitala (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, Koželj & Odar, 2004, str. 473). Odločitev podjetja o uporabi politike za stroške raziskav in razvoja vpliva na postavki prenesenega čistega poslovnega izida in čistega poslovnega izida poslovnega leta. V tabeli 7 je prikazano podjetje X, ki stroške razvijanja takoj pripozna kot odhodek obdobja, v tabeli 8 pa podjetje X, ki omenjene stroške usredstvi.

Tabela 7: Izkaz gibanja kapitala podjetja X s politiko takojšnjega pripozna stroškov razvijanja kot odhodkov obdobja.

	Vpoklicani kapital	Kapitalske rezerve	Rezerve iz dobička	Preneseni čisti poslovni izid	Čisti poslovni izid poslovnega leta	Skupaj kapital
31. 12. X-1	7.500	1.000	1.000	500.000	0	509.500
Tekoči dobiček	0	0	0	0	195.000	195.000
31. 12. X	7.500	1.000	1.000	500.000	195.000	704.500

Vir: Prirejeno po SRS z lastnim izračunom.

Tabela 8: Izkaz gibanja kapitala podjetja X s politiko usredstvenja stroškov razvijanja

	Vpoklicani kapital	Kapitalske rezerve	Rezerve iz dobička	Preneseni čisti poslovni izid	Čisti poslovni izid poslovnega leta	Skupaj kapital
31. 12. X-1	7.500	1.000	1.000	685.000	0	694.500
Tekoči dobiček	0	0	0	0	240.000	240.000
31. 12. X	7.500	1.000	1.000	685.000	240.000	934.500

Vir: Prirejeno po SRS z lastnim izračunom.

Poseben dodatek k izkazu gibanja kapitala, ki ga morajo prikazati podjetja v skladu s SRS, je prikaz bilančnega dobička ali izgube. V tabeli 5 smo prikazali, da je tekoči in preneseni dobiček podjetja, ki usredstvi stroške razvijanja, višji za 250.000. V primeru izplačila dividend lastniku podjetja je treba izračunati bilančni dobiček podjetja. V tabeli 9 je prikazan izračun bilančnega dobička podjetja X v obeh primerih obravnave stroškov razvijanja. Iz izračuna je razvidno, da neto vrednost usredstvenih stroškov razvijanja znižuje raven bilančnega dobička, zato podjetje z uporabo te politike lastniku ne omogoči višjega dobička za izplačilo dividend. To je zelo pomembno, saj bi v nasprotnem primeru lahko prihajalo do zlorab usredstvovanja za namene izplačevanja višjih dividend.

Tabela 9: Prikaz bilančnega dobička podjetja X

	Podjetje stroške razvijanja pripozna kot strošek obdobja	Podjetje usredstvi stroške razvijanja	Razlika na presečni dan
Čisti poslovni izid poslovnega leta	500.000	685.000	185.000
Preneseni čisti dobiček	195.000	240.000	50.000
Zmanjšanje kapitalskih rezerv;	0	0	0
Zmanjšanje rezerv iz dobička	0	0	0
Povečanje rezerv iz dobička po sklepu organov vodenja in nadzora	0	0	0
Znesek dolgoročno odloženih stroškov razvijanja na bilančni presečni dan	0	250.000	250.000
Bilančni dobiček	695.000	695.000	0

Vir: Prirejeno po SRS z lastnim izračunom.

5 ANALIZA USREDSTVOVANJA STROŠKOV RAZISKAV IN RAZVOJA V VELIKIH SLOVENSКИH PODJETJIH

Temeljni namen raziskave je ugotoviti, ali se slovenska podjetja pri obravnavanju stroškov raziskav in razvoja obnašajo konzervativno ali liberalno. S pridobljenimi rezultati bomo pridobili boljši vpogled v prakso slovenskih podjetij in s tem postavili izhodišča za nadaljnje raziskave na tem področju. Raziskali bomo tudi, ali podjetja ustrezno razkrijejo dejavnost raziskav in razvoja v skladu z ZGD-1, in ocenili kakovost razkritij neopredmetenih sredstev v skladu z MRS 38 in SRS 2, ki so se v teoretičnem delu izkazale za zelo pomembne, saj zunanjim uporabnikom omogočajo ugotovitev učinka usredstvovanja na dobičkonosnost podjetja.

Raziskava bo potekala v več sklopih, ki bodo odgovorili na naslednja raziskovana vprašanja:

- Raziskovalno vprašanje 1 (temeljno): Ali se slovenska podjetja pri računovodskem obravnavanju stroškov raziskav in razvoja obnašajo konzervativno ali liberalno?
- Raziskovalno vprašanje 2: Ali je usredstvovanje stroškov raziskav in razvoja tvegano?
- Raziskovalno vprašanje 3: Ali podjetja v poslovnem delu letnega poročila opišejo raziskovalno in razvojno dejavnost?
- Raziskovalno vprašanje 4: Kakšna je kakovost razkritij neopredmetenih sredstev v letnih poročilih podjetij?

5.1 Opis vzorca in viri podatkov

V vzorec smo izbrali največja slovenska proizvodna podjetja, ker v skladu z ZGD-1 pripravljajo letno poročilo, saj morajo zaradi 57. člena poleg temeljnih računovodskih izkazov pripraviti tudi priloge k pojasnilom izkazov in poslovno poročilo iz 70. člena tega zakona. Viri podatkov bodo javno objavljena letna poročila izbranih družb za leto 2017, ki v skladu z ZGD-1 razkrivajo raziskovalno in razvojno dejavnost podjetij. Tretja točka ZGD-1 za poslovodno poročilo predpisuje opis aktivnosti na področju raziskav in razvoja, iz katerega je razvidno, ali jih raziskovano podjetje vsebuje. V primeru, da je podjetje del mednarodne skupine in uskupinjeni izkazi predstavljajo celotno mednarodno skupino, smo izbrali izkaze podjetja, saj raziskujemo obnašanje slovenskih podjetij. V skupinah, katerih matična družba je slovensko podjetje, smo izbrali uskupinjene izkaze, ker ne moremo z gotovostjo trditi, da dejavnost raziskav in razvoja izvaja matična družba. Izbrali smo 100 največjih slovenskih podjetij po višini prihodkov, saj so zavezana k pripravi letnega poročila in smo se s tem izognili omejitvam glede dostopa do podatkov. V naslednjem koraku smo izmed njih izbrali proizvodnja podjetja, saj so ostala delovala v dejavnostih, kjer raziskave in razvoj niso pričakovani. V vzorec smo tako izbrali 42 podjetij, ki so prikazana v tabeli 10.

Tabela 10: Vzorec podjetij, vključenih v analizo

Adk, d. o. o.	Adria Mobil, d. o. o.	Akrapovič, d. d.
AquafilSLO, d. o. o.	Bayer, d. o. o.	Boxmark Leather, d. o. o.
BSH Hišni aparati, d. o. o.	Carthago, d. o. o.	Cimos, d. d.
Cinkarna Celje, d. d.	Danfoss Trata, d. o. o.	Domel, d. o. o.
Droga Kolinska, d. d.	Goodyear Dunlop Sava Tires, d. o. o.	Gorenje, d. d.
Hella Saturnus Slovenija, d. o. o.	Hidria, d. o. o.	Helios TBLUS, d. o. o.
Kolektor Group, d. o. o.	Količevo Karton, d. o. o.	Krka, d. d.
Ljubljanske Mlekarne, d. o. o.	LTH Castings, d. o. o.	Lek, d. d.
Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o.	Novem Car Interior Design, d. o. o.	Perutnina Ptuj, d. d.
Pivovarna Laško Union, d. o. o.	Revoz, d. d.	SIJ Acroni, d. o. o.
SIJ Metal Ravne, d. o. o.	TAB, d. d.	Talum, d. d.
Trimo, d. o. o.	Trelleborg Slovenija, d. o. o.	Unior, d. d.
Odelo Slovenija, d. o. o.	Štore Steel, d. o. o.	Žito, d. o. o.

Vir: Povzeto in prilagojeno po Adk, d. o. o. (2017), Adria Mobil, d. o. o. (2017), Akrapovič, d. d., (2017), AquafilSLO, d. o. o. (2017), Bayer, d. o. o. (2017), Boxmark Leather, d. o. o. (2017), BSH Hišni aparati, d. o. o. (2017), Carthago, d. o. o. (2017), Cimos, d. d. (2017), Cinkarna Celje, d. d. (2017), Danfoss Trata, d. o. o. (2017), Domel, d. o. o. (2017), Droga Kolinska, d. d. (2017), Goodyear Dunlop Sava Tires, d. o. o. (2017), Gorenje, d. d. (2017), Hella Saturnus Slovenija, d. o. o. (2017), Hidria, d. o. o. (2017), Helios TBLUS, d. o. o. (2017), Impol, d. o. o. (2017), Iskraemeco, d. d. (2017), Knauf Insulation, d. o. o. (2017), Kolektor Group, d. o. o. (2017), Količevo Karton, d. o. o. (2017), Krka, d. d. (2017), Ljubljanske Mlekarne, d. o. o. (2017), LTH Castings, d. o. o. (2017), Lek, d. d. (2017), Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o. (2017), Novem Car Interior Design, d. o. o. (2017), Perutnina Ptuj, d. d. (2017), Pivovarna Laško Union, d. o. o. (2017), Revoz, d. d. (2017), SIJ Acroni, d. o. o. (2017), SIJ Metal Ravne, d. o. o. (2017), TAB, d. d. (2017), Talum, d. d. (2017), Trimo, d. o. o. (2017), Trelleborg Slovenija, d. o. o. (2017), Unior, d. d. (2017), Odelo Slovenija, d. o. o. (2017), Štore Steel, d. o. o. (2017) in Žito, d. o. o. (2017).

5.2 Metoda raziskovanja

Raziskava magistrskega dela bo temeljila na zbiranju primarnih kvalitativnih in kvantitativnih podatkov (Bregar, Ograjšek & Bavdaž, 2005). Kvantitativni del bo obsegal zbiranje finančnih podatkov o višini prodaje, dobička, usredstvenja stroškov razvijanja v opazovanem letu, usredstvenih stroškov razvijanja na presečni dan opazovanega leta, neopredmetenih sredstev in odpisa usredstvenih stroškov razvijanja. Ker želimo zagotoviti primerljivost podatkov, smo iz letnih poročil izbrali postavke, ki jih lahko ugotavljamo za celotni vzorec. Višino prodaje bomo ugotavljali s čistimi poslovnimi prihodki. Dobiček podjetja bo predstavljal čisti poslovni izid, pred davkom od dobička in odloženimi davki, saj želimo izločiti vpliv prenesenih davčnih izgub in olajšav. Usredstveni stroški razvijanja bodo na presečni dan opazovanega leta predstavljali podatek, vključno s popravkom vrednosti, saj

zaradi ugotavljanja tveganja usredstevovanja že amortizirana sredstva ne predstavljajo tveganja za odpis.

V kvalitativnem delu bomo ocenjevali vsebino iz letnih poročil družb. S pregledom poslovnega dela letnega poročila bomo ugotavljali, ali podjetja opišejo dejavnost raziskav in razvoja, kot to določa ZGD-1. V naslednjem poglavju, kjer opišemo rezultate raziskave, smo opis dejavnosti tudi na kratko povzeli. Za oceno ustreznosti razkritja neopredmetenih sredstev, kot ga določata SRS 2 in MRS 38, smo določili mersko lestvico, kjer ocena 5 predstavlja najvišjo in ocena 1 najnižjo oceno.

Lestvica za oceno ustreznosti razkritja neopredmetenih sredstev:

- 1 = razkritje o neopredmetenih sredstvih ne obstaja,
- 2 = razkritje o neopredmetenih sredstvih je nepravilno,
- 3 = razkritje neopredmetenih sredstev je prikazano, vendar ni ustrezno razčlenjeno po SRS 2 in MRS 38,
- 4 = razkritje neopredmetenih sredstev je prikazano in ustrezno razčlenjeno po SRS 2 in MRS 38, vendar ne vsebuje pojasnil o pomembnih spremembah,
- 5 = razkritje neopredmetenih sredstev je prikazano in ustrezno razčlenjeno po SRS 2 in MRS 38 ter vsebuje pojasnila o pomembnih spremembah.

V primeru, da podjetje ustrezno razkrije neopredmetena sredstva in ta ne vsebujejo pomembnih sprememb, pojasnila niso potrebna in podjetje prejme oceno 5.

Z dobljeno distribucijo ocen vzorca želimo dobiti vpogled, ali slovenska podjetja ustrezno razkrivajo neopredmetena sredstva, kot to določata SRS 2 in MRS 38.

5.3 Opis rezultatov raziskave

Naša raziskava poleg kvantitativnih metod, katerih podatki bodo prikazani v tabelah, vsebuje tudi kvalitativne metode, za katere menimo, da je poleg poznavanja rezultatov pomembna tudi njihova vsebinska opredelitev. V spodnjih povzetkih raziskave pri posameznih podjetjih smo poleg osnovnega opisa njihovih raziskovalno-razvojnih aktivnosti opisali tudi vsebino njihovega usredstevovanja, morebitna dodatna pojasnila, ki smo jih našli v letnem poročilu, in utemeljili oceno kakovosti razkritja neopredmetenih sredstev.

1. ADK, d. o. o.

V družbi ADK raziskave in razvoj nimajo pomembne vloge. V poslovnem delu letnega poročila so ustrezno opisali raziskovalno in razvojno dejavnost. Razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja (ADK, d. o. o., 2017).

2. Adria Mobil, d. o. o.

Podjetje ima močan razvojni oddelek, ki z dovršenim procesom produktnega testiranja v razvojni fazi zagotavlja visoko raven kakovosti in funkcionalnosti izdelkov. Celovita in dovršena produktna ponudba je velika strateška prednost podjetja, ki je podvržena nenehnemu razvoju in napredku, v kar jih sili močna dinamika konkurentov na tem področju (Adria Mobil, d. o. o., 2017, str. 30). Podjetje je v poslovnem poročilu ustrezno opisalo raziskovalno in razvojno dejavnost. Razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse zahtevane elemente, manjka pa pojasnilo odtujitve usredstvenih stroškov razvijanja. V letu 2017 podjetje ni usredstvovalo stroškov raziskav in razvoja (Adria Mobil, d. o. o., 2017).

3. Akrapovič, d. d.

V letu 2017 je podjetje zaključilo 87 raziskovalno-razvojnih projektov na različnih poslovnih področjih (Akrapovič, d. d., 2017, str. 52). V poslovnem delu letnega poročila je dejavnost ustrezno opisana. Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo tabelo gibanja, vendar ni razčlenjena na posamezne vrste, kot to predvidevajo MRS. Iz opisa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja (Akrapovič, d. d., 2017).

4. AquafilSLO, d. o. o.

Podjetje v svojem poslovnem poročilu ne razkriva raziskovalne in razvojne dejavnosti. Razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse zahtevane elemente, iz katerih je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja (AquafilSLO, d. o. o., 2017).

5. Bayer, d. o. o.

Podjetje je odvisno od raziskav in razvoja v družbi Bayer AG in ne izvaja dejavnosti lastnih raziskav in razvoja (Bayer, d. o. o., 2017, str. 4). Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja (Bayer, d. o. o., 2017).

6. Boxmark leather, d. o. o.

Podjetje ima razvojni oddelek, ki skupaj z laboratorijem preizkuša nove možnosti uporabe, kot tudi sodeluje s kupci ter zunanji partnerji pri razvoju različnih komponent ter pri izdelavi vzorčnih izdelkov. Rezultati se kažejo v največji meri v povečevanju obstoječe proizvodnje (Boxmark leather, d. o. o., 2017, str. 7, 8). V poslovnem delu letnega poročila je raziskovalno-razvojna dejavnost ustrezno opisana. Iz razkritja neopredmetenih sredstev je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov raziskav in razvoja (Boxmark leather, d. o. o., 2017).

7. BHS Hišni aparati, d. o. o.

V okviru podjetja v Sloveniji delujeta kompetenčni center skupine BHS za raziskave in razvoj malih gospodinjskih aparatov za pripravo hrane in oddelek za razvoj gospodinjskih aparatov za pripravo napitkov, ki je del kompetenčnega centra s sedežem v Nemčiji (BHS Hišni aparati, d. o. o., 2017, str. 45). V poslovnem delu letnega poročila je raziskovalno-razvojna dejavnost ustrezno opisana. Podjetje v letu 2017 ni usredstvovalo stroškov raziskav in razvoja, so jih pa zaračunali matični družbi s 5 % pribitkom. Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo vse zahtevane elemente (BHS Hišni aparati, d. o. o., 2017).

8. Carthago, d. o. o.

Podjetje v svojem poslovnem poročilu ne razriva raziskovalne in razvojne dejavnosti. Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo vse zahtevane elemente in pojasnila, iz katerih je razvidno, da podjetje ne usredstvuje stroškov raziskav in razvoja (Carthago, d. o. o., 2017).

9. Cimos, d. d.

Skupina Cimos je v poslovnem letu 2017 realizirala 668.153 EUR stroškov raziskav in razvoja, ki so bili v celoti pripoznani kot odhodki tekočega obdobja. Iz tega naslova ni bilo usredstvenja stroškov. Večina teh stroškov, to je kar 532.636 EUR, se nanaša na stroške dela in proizvodne storitve, za 135.517 EUR pa zajema stroške pomožnih storitev za raziskave in razvoj (Cimos, d. d., 2017, str. 97). Druge odvisne družbe v skupini ne izvajajo dejavnosti raziskav ali razvoja, ker se to v celoti izvaja na ravni matične družbe. Družba ima 19 milijonov usredstvenih stroškov raziskav in razvoja, ki pa so že v celoti odpisani. Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo vse zahtevane elemente (Cimos, d. d., 2017).

10. Cinkarna Celje, d. d.

Cinkarna Celje spremlja razvojno dejavnost s tremi cilji. Želijo razviti nove izdelke in storitve, izboljšati obstoječe izdelke in storitve ter uvesti trženje že razvitih izdelkov in storitev. V letu 2017 so namenili 216.876 EUR lastnih sredstev za raziskave in razvoj (Cinkarna Celje, d. d., 2017, str. 49, 50). Podjetje je ustrezno opisalo raziskovalno in razvojno dejavnost. Razkritja neopredmetenih sredstev so ustrezna z dodatnimi pojasnili, iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvuje stroškov razvijanja (Cinkarna Celje, d. d., 2017).

11. Danfoss Trata, d. o. o.

Danfoss Trata v poslovnem delu letnega poročila opisuje raziskovalno in razvojno dejavnost, kjer navaja razvoj novih izdelkov v letu 2017 (Danfoss Trata, d. o. o., 2017, str. 17). Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvuje stroškov raziskav in razvoja (Danfoss Trata, d. o. o., 2017).

12. Domel Holding, d. d.

Iz poslovnega poročila skupine Domel je razvidno, da v skupini poteka veliko razvojnih projektov. Večji del raziskav in razvoja se opravlja v matični družbi, manjši del pa tudi v povezanih družbah in prek storitev v razvojnem centru NELA (Domel Holding, d. d., 2017, str. 17). Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov raziskav in razvoja (Domel Holding, d. d., 2017).

13. Droga Kolinska, d. d.

Droga Kolinska v poslovnem delu letnega poročila omenja raziskave in razvoj, vendar le v naslovu poglavja. V kasnejši vsebini se navezuje na testiranje izdelkov in ne na raziskave oziroma razvoj novih izdelkov ali procesov. Podjetje ima veliko neopredmetenih sredstev, ki se v večini nanašajo na blagovne znamke in dobro ime. Razkritja neopredmetenih sredstev imajo vse zahtevane elemente in so opremljena z dodatnimi pojasnili, iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja (Droga Kolinska, d. d., 2017).

14. Goodyear Dunlop Sava Tires, d. o. o.

Podjetje v svojem poslovnem poročilu ne razkriva raziskovalne in razvojne dejavnosti. Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo tabelo gibanja in pojasnila, iz katerih je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov raziskav in razvoja, velika večina neopredmetenih sredstev pa se nanaša na dobro ime (Goodyear Dunlop Sava Tires, d. o. o., 2017).

15. Gorenje, d. d.

Skupina Gorenje ima velik razvojni oddelek, ker menijo, da prodaja pod lastno blagovno znamko zahteva osredotočenost na raziskave in razvoj. V svojem poslovnem poročilu opisujejo omenjeno dejavnost znotraj posameznih prodajnih programov in ne kot ločeno poglavje, kot je to značilno pri ostalih podjetjih. Skupina Gorenje usredstvi stroške razvijanja, kar tudi ustrezno razkrijejo v razkritju neopredmetenih sredstev v letnem poročilu. Skupina je v letu 2017 usredstvila 1.793.000 EUR stroškov razvijanja, iz investicij v teku pa prenesla 23.029.000 EUR. Razvidno je, da je skupina odtujila oziroma odpisala odložene stroške razvijanja, vendar zaradi manjkajočega pojasnila ne moremo odkriti vzroka (Gorenje, d. d., 2017).

16. Hella Saturnus Slovenija, d. o. o.

Podjetje Hella Saturnus Slovenija, d. o. o., ima razvojni oddelek, ki deluje s ciljem razvoja tako za lastno proizvodnjo kot tudi za Helline proizvodne lokacije v svetovnem merilu. V razkritju prihodkov po funkcionalnih skupinah ni razvidno, da bi stroške raziskav in razvoja zaračunali matični družbi ali drugi družbi v skupini (Hella Saturnus Slovenija, d. o. o., 2017,

str. 22–27). V poslovnem poročilu je dejavnost ustrezno opisana. Razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da podjetje usredstvuje stroške razvijanja. V opazovanem letu je usredstвило 2.056.000 EUR stroškov razvijanja (Hella Saturnus Slovenija, d. o. o., 2017).

17. Hidria, d. o. o.

Skupina Hidria z vzpostavljenim modelom inoviranja vzpodbuja vse zaposlene k razvoju novih izdelkov, tehnologij in poslovnih modelov (Hidria, d. o. o., 2017, str. 24). Podjetje v poslovnem delu letnega poročila ustrezno opiše omenjeno dejavnost. Razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da podjetje usredstvuje stroške razvijanja. V opazovanem letu so iz neopredmetenih sredstev v pridobivanju prenesli 11.242.365 EUR na usredstvene stroške razvijanja (Hidria, d. o. o., 2017).

18. Helios TBLUS, d. o. o.

V podjetju Helios imajo 114 zaposlenih v razvoju, ki se ukvarjajo z razvojem inovativnih funkcionalnih premazov, ki so učinkovitejši v smislu zaščite, ekonomičnosti in vzdržljivosti ter sledijo trendom in zahtevam kupcev (Helios TBLUS, d. o. o., 2017 str. 8). Podjetje v letu 2017 ni usredstvovalo stroškov razvijanja, so pa to počeli v preteklosti. Iz poslovnega poročila je razvidno, da jim 25 % prihodkov v letu 2017 predstavljajo proizvodi, razviti v zadnjih petih letih. Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo vse zahtevane elemente (Helios TBLUS, d. o. o., 2017).

19. Impol, d. o. o.

Podjetje Impol, d. o. o., izvaja aplikativni razvoj v okviru svoje skupine, kar ustrezno predstavi v poslovnem delu letnega poročila. Razkritje neopredmetenih sredstev ima vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvuje stroškov razvijanja (Impol, d. o. o., 2017).

20. Iskraemeco, d. d.

Skupina Iskraemeco ima največji razvojni oddelek v Evropi v svoji osnovni dejavnosti. Zaposluje preko 100 ljudi in v raziskave in razvoj investira okoli 8 % svojih prihodkov (Iskraemeco, d. d., 2017 str. 17, 18). Podjetje usredstvuje svoje stroške raziskav in razvoja, kar je razvidno iz razkritja neopredmetenih sredstev, ki obsegajo vse zahtevane elemente. V opazovanem letu je skupina usredstvila 1.701.870 EUR stroškov razvijanja (Iskraemeco, d. d., 2017).

21. Knauf Insulation, d. o. o.

Podjetje Knauf Insulation v svojem poslovnem poročilu zelo skopo opiše raziskovalno in razvojno dejavnost. V razkritju neopredmetenih sredstev so prikazani vsi zahtevani elementi,

iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja (Knauf Insulation, d. o. o., 2017).

22. Kolektor Holding, d. d.

Poslovni področji raziskave in razvoj predstavljata v industrijskem stebru Kolektor Holdinga pomembni poslovni področji za doseganje strateško opredeljenih dolgoročnih ciljev (Kolektor Holding, d. d., 2017, str. 21). V poslovnem delu letnega poročila je ustrezno opisana raziskovalno-razvojna dejavnost. Iz razkritja gibanja neopredmetenih sredstev je razvidno, da ima skupina dolgoročno odložene stroške razvijanja, vendar so jih pridobili z nakupom pridružene družbe v letu 2017 (Kolektor Holding, d. d., 2017).

23. Količevo karton, d. o. o.

Podjetje je v poslovnem delu letnega poročila v skladu z zahtevami opisalo raziskovalno in razvojno dejavnost, vendar z zelo skopo vsebino. Iz nje je razvidno, da sta razvoj novih izdelkov in izboljševanje obstoječih izdelkov glavni steber razvojne strategije družbe. Poleg tega ima družba dostop do sredstev, ki jih zagotavlja njihov lastnik, skupina Mayr-Melnhof. Razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja (Količevo karton, d. o. o., 2017).

24. Krka, d. d.

V Skupini Krka je razvojno-raziskovalna dejavnost del vertikalno integriranega poslovnega modela, ki omogoča oblikovanje in ohranjanje Krkine konkurenčne prednosti. V letu 2017 so registrirali 23 novih izdelkov, prijavi 57 novih blagovnih znamk v Sloveniji ter vložili 73 mednarodnih in 32 nacionalnih prijav blagovnih znamk (Krka, d. d., 2017, str. 95, 96). Podjetje je raziskovalno in razvojno dejavnost opisalo v poslovnem delu letnega poročila in ustrezno razkrilo neopredmetena sredstva, iz katerih je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov raziskav in razvoja (Krka, d. d., 2017).

25. Ljubljanske mlekarne, d. o. o.

Ljubljanske mlekarne v poslovnem delu letnega poročila ustrezno opišejo svojo raziskovalno in razvojno dejavnost. Iz njega je razvidno, da podjetje nenehno razvija nove proizvode in inovativne pristope oglaševanja. Razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja (Ljubljanske mlekarne, d. o. o., 2017).

26. LTH Castings, d. o. o.

Skupina LTH Castings ima raziskovalno in razvojno dejavnost, ki je ustrezno opisana v poslovnem delu letnega poročila. Poleg lastnega razvoja sodelujejo tudi z zunanjimi razvojnimi centri. Razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse zahtevane elemente, iz

njih pa je razvidno, da podjetje usredstvi stroške razvijanja. V opazovanem letu je skupina usredstvila 510.000 EUR stroškov razvijanja (LTH Castings, d. o. o., 2017).

27. Lek, d. d.

Podjetje Lek, d. d., je vodilni Sandozov razvojni center. Specializirani so za tehnološko zahtevne razvojne projekte. Na lokacijah v Ljubljani in Mengšu je v Razvojnem centru Slovenija zaposlenih več kot 300 strokovnjakov, predvsem farmaceutov in kemikov. V poslovnem delu letnega poročila je dejavnost ustrezno opisana. Iz razkritja neopredmetenih sredstev je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja. Vrednost neopredmetenih sredstev je zelo visoka, večinski del pa se nanaša na dobro ime (Lek, d. d., 2017).

28. Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o.

Podjetje Mahle Electric Drives Slovenija je glavne razvojne aktivnosti v letu 2017 namenilo projektom s področja avtomobilske industrije. Večanje razvojne moči podjetja so okrepili z dvema novima dislociranimi razvojnim oddelkoma v Ljubljani in Mariboru (Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o., 2017, str. 16). V poslovnem poročilu je raziskovalno-razvojna dejavnost ustrezno opisana. Razkritje neopredmetenih sredstev ima vse zahtevane elemente, iz njega pa je razvidno, da skupina ne usredstvi stroškov razvijanja (Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o., 2017).

29. Novem Car Interior Design, d. o. o.

Podjetje Novem Car Interior Design je s svojo dejavnostjo raziskav in razvoja in s svojim znanjem, izkušnjami in inovativnim tehnološkim pristopom enakovreden partner v obvladujoči nemški skupini (Novem Car Interior Design, d. o. o., 2017, str. 9). V poslovnem delu letnega poročila so ustrezno opisali omenjeno dejavnost. Njihovo razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse potrebne elemente, iz njega pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja (Novem Car Interior Design, d. o. o., 2017).

30. Perutnina Ptuj, d. d.

Skupina Perutnina Ptuj je zelo dejavna na področju raziskav in razvoja. Poleg lastnega razvoja novih izdelkov izvajajo tudi raziskovalne projekte z različnimi zunanjimi institucijami (Perutnina Ptuj, d. d., 2017, str. 51). V poslovnem delu letnega poročila so ustrezno opisali omenjeno dejavnost. Njihovo razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse potrebne elemente, iz njega pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov razvijanja.

31. Pivovarna Laško Union, d. o. o.

Pivovarna Laško Union v poslovnem delu letnega poročila ni opisala raziskav in razvoja v podjetju. Podjetje je neopredmetena sredstva razkrilo v skladu z zahtevami, iz tega dela pa

je razvidno, da ne usredstvi stroškov raziskav in razvoja (Pivovarna Laško Union, d. o. o., 2017).

32. Revoz, d. d.

Revoz v poslovnem delu letnega poročila ni opisal raziskav in razvoja v podjetju. Podjetje je neopredmetena sredstva razkrilo v skladu z zahtevami, iz tega dela pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov raziskav in razvoja (Revoz, d. d., 2017).

33. SIJ Acroni, d. o. o.

SIJ Acroni ima dejavnost raziskav in razvoja, ki je ustrezno pojasnjena v poslovnem delu letnega poročila. Razkritje neopredmetenih sredstev ni ustrezno razčlenjeno na posamezne vrste in zaradi tega ne moremo ugotoviti, koliko je usredstvenih stroškov razvijanja. Poleg tega je v drugih poslovnih prihodkih prikazano usredstvenje v znesku 976.326 EUR, celotna neopredmetena sredstva pa so se povišala le za 768.431 EUR (SIJ Acroni, d. o. o.).

34. SIJ Metal Ravne, d. o. o.

Podjetje SIJ Metal Ravne je zelo dejavno na področju razvoja novih jekel in izdelkov. V poslovnem delu letnega poročila je ustrezno opisalo raziskovalno in razvojno dejavnost. Iz razkritja neopredmetenih sredstev smo pridobili informacijo, da je družba v letu 2017 usredstvila 294.000 EUR stroškov razvijanja, v gibanju neopredmetenih sredstev pa nima usredstvenih stroškov prikazanih ločeno po posamezni vrsti sredstva, kot to predpisujeta SRS 2 in MRS 38 (Revoz, d. d., 2017).

35. TAB, d. d.

Podjetje TAB v poslovnem delu letnega poročila ni opisalo raziskav in razvoja. Podjetje je neopredmetena sredstva razkrilo v skladu z zahtevami, iz tega dela pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov raziskav in razvoja (TAB, d. d., 2017).

36. Talum, d. d.

Skupina Talum ima zelo močno raziskovalno in razvojno dejavnost na 17 različnih področjih. 28 % zaposlenih sodeluje pri procesu inoviranja, za kar so na razpisu Štajerske gospodarske zbornice za izbor najboljših inovacij v Podravju prejeli dve nagradi (Talum, d. d., 2017, str. 46, 47). Podjetje je dejavnost raziskav in razvoja ustrezno opisalo v poslovnem delu letnega poročila. Podjetje je neopredmetena sredstva razkrilo v skladu z zahtevami, iz tega dela pa je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov raziskav in razvoja (Talum, d. d., 2017).

37. Trimo, d. d.

Skupina Trimo ima strategijo razvoja, ki temelji na strategiji podjetja in dogajanjih na trgu. Poleg lastnega razvoja sodelujejo tudi z različnimi posamezniki in inštitucijami. Na področju zaščite lastnega znanja in industrijske lastnine ima skupina Trimo 21 patentov in 13 patentov ali patentnih družin (Trimo, d. d., 2017, str. 27). Podjetje je dejavnost raziskav in razvoja ustrezno opisalo v poslovnem delu letnega poročila. Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da skupina usredstvi stroške razvijanja.

38. Trelleborg Slovenija, d. o. o.

Trelleborg Slovenija izvaja raziskovalno in razvojno dejavnost v lastnih razvojno-tehnoloških enotah in v Razvojnem inštitutu. Njihova dejavnost obsega razvoj novih izdelkov in novih proizvodnih tehnologij ter sodelovanje pri izboljševanju proizvodne učinkovitosti (Trelleborg Slovenija, d. d., 2017, str. 13). Podjetje je ustrezno opisalo dejavnost raziskav in razvoja v poslovnem delu letnega poročila, v razkritjih računovodskih izkazov pa manjka gibanje neopredmetenih sredstev, iz katerega je mogoče ugotoviti, ali podjetje usredstvi stroške razvijanja (Trelleborg Slovenija, d. d., 2017).

39. Unior, d. d.

Skupina Unior v poslovnem delu letnega poročila ni opisala dejavnosti raziskav in razvoja. Razkritje neopredmetenih sredstev vsebuje vse zahtevane elemente, iz tega dela pa je razvidno, da skupina usredstvi stroške razvijanja. V letu 2017 je skupina usredstvila 2.632.519 EUR stroškov razvijanja (Unior, d. d., 2017).

40. Odelo, d. o. o.

Podjetje Odelo Slovenija v poslovnem delu letnega poročila ni opisalo dejavnosti raziskav in razvoja. Iz razkritja gibanja neopredmetenih sredstev je razvidno, da podjetje usredstvi stroške razvijanja. V letu 2017 je podjetje usredstвило 14.462.537 EUR stroškov razvijanja, 3.108.911 EUR pa jih je odpisalo. V razkritjih neopredmetenih sredstev podjetje ni pojasnilo vzrok odpisa usredstvenih stroškov razvoja (Odelo, d. o. o., 2017).

41. Štore Steel, d. o. o.

Podjetje Štore Steel opravlja raziskovalno in razvojno dejavnost na več različnih področjih z lastno raziskovalno skupino in zunanjimi razvojnimi inštitucijami. V letu 2019 so imeli 9 aktivnih razvojnih projektov (Štore Steel, d. o. o., 2017, str. 22). Podjetje je dejavnost raziskav in razvoja ustrezno opisalo v poslovnem delu letnega poročila. Razkritja neopredmetenih sredstev vsebujejo vse zahtevane elemente, iz njih pa je razvidno, da skupina usredstvi stroške razvijanja (Štore Steel, d. o. o., 2017).

42. Žito, d. o. o

Podjetje Žito izvaja razvojne aktivnosti s poudarkom na visoko kakovostnih izdelkih v skladu z zahtevami trga (Žito, d. o. o., 2017, str. 28). Podjetje je raziskovalno in razvojno dejavnost opisalo v poslovnem delu letnega poročila in ustrezno razkrilo neopredmetena sredstva, iz katerih je razvidno, da podjetje ne usredstvi stroškov raziskav in razvoja (Žito, d. o. o., 2017).

5.4 Analiza rezultatov raziskave in ugotovitve

V tem poglavju želimo na podlagi opisanih rezultatov raziskave ugotoviti, kako se slovenska podjetja obnašajo pri računovodskem obravnavanju raziskav in razvoja, kakšna je kakovost razkritja neopredmetenih sredstev v njihovih letnih poročilih in ali je usredstevanje stroškov raziskav in razvoja tvegano. Za preglednejši prikaz podatkov smo rezultate raziskave povzeli v tabeli 11.

Tabela 11: Povzetek rezultatov raziskave

Podjetje	Usredstevanje stroškov razvijanja	Opis raziskovalne in razvojne dejavnosti v letnem poročilu	Odpis usredstvenih stroškov	Kakovost razkritja neopredmetenega sredstva
ADK	ne	da	0	5
Adria Mobil	da	da	43.094	4
Akrapovič	ne	da	0	3
AquafilSLO	ne	ne	0	5
Bayer	ne	da	0	5
Boxmark Leather	ne	da	0	4
BHS Hišni Aparati	ne	da	0	5
Carthago	ne	ne	0	3
Cimos	ne	da	0	5
Cinkarna Celje	ne	da	0	5
Danfoss Trata	ne	da	0	5
Domel	ne	da	0	5
Droga Kolinska	ne	da	0	4
Goodyear Dunlop Sava Tires	ne	ne	0	4
Gorenje	da	da	550.000	4
Hella Saturnus Slovenija	da	da	0	5

se nadaljuje

Tabela 11: Povzetek rezultatov raziskave (nad.)

Podjetje	Usredstvovanje stroškov razvijanja	Opis raziskovalne in razvojne dejavnosti v letnem poročilu	Odpis usredstvenih stroškov	Kakovost razkritja neopredmetenega sredstva
Hidria	da	da	0	4
Helios TBLUS	da	da	0	5
Impol	ne	da	0	5
Iskraemeco	da	da	0	5
Knauf insulation	ne	da	0	5
Kolektor Holding	ne	da	0	5
Količevo karton	ne	da	0	5
Krka	ne	da	0	5
Ljubljanske mlekarne	ne	da	0	5
LTH Castings	da	da	0	5
Lek	ne	da	0	5
Mahle Electric Drives Slovenija	ne	da	0	5
Novem Car Interior Design	ne	da	0	5
Perutnina Ptuj	ne	da	0	5
Pivovarna Laško Union	ne	da	0	5
Revoz	ne	ne	0	5
SIJ Acroni	ne	da	0	5
SIJ Metal Ravne	ne	da	0	3
TAB	ne	ne	0	3
Talum	ne	da	0	5
Trimo	da	ne	0	5
Trelleborg Slovenija	ne	da	0	3
Unior	da	da	0	4
Odelo	da	da	3.108.911	3
Štore Steel	ne	da	0	5
Žito	ne	da	0	5

Vir: Povzeto in prilagojeno po Adk, d. o. o. (2017), Adria Mobil, d. o. o. (2017), Akrapovič, d. d., (2017), AquafilSLO, d. o. o. (2017), Bayer, d. o. o. (2017), Boxmark Leather, d. o. o. (2017), BSH Hišni aparati, d. o. o. (2017), Carthago, d. o. o. (2017), Cimos, d. d. (2017), Cinkarna Celje, d. d. (2017), Danfoss Trata, d. o. o. (2017), Domel, d. o. o. (2017), Droga Kolinska, d. d. (2017), Goodyear Dunlop Sava Tires, d. o. o. (2017), Gorenje, d. d. (2017), Hella Saturnus Slovenija, d. o. o. (2017), Hidria, d. o. o. (2017), Helios TBLUS, d. o. o. (2017), Impol, d. o. o. (2017), Iskraemeco, d. d. (2017), Knauf Insulation, d. o. o. (2017), Kolektor Group, d. o. o. (2017),

Količevo Karton, d. o. o. (2017), Krka, d. d. (2017), Ljubljanske Mlekarnе, d. o. o. (2017), LTH Castings, d. o. o. (2017), Lek, d. d. (2017), Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o. (2017), Novem Car Interior Design, d. o. o. (2017), Perutnina Ptuj, d. d. (2017), Pivovarna Laško Union, d. o. o. (2017), Revoz, d. d. (2017), SIJ Acroni, d. o. o. (2017), SIJ Metal Ravne, d. o. o. (2017), TAB, d. d. (2017), Talum, d. d. (2017), Trimo, d. o. o. (2017), Trelleborg Slovenija, d. o. o. (2017), Unior, d. d. (2017), Odelo Slovenija, d. o. o. (2017), Štore Steel, d. o. o. (2017) in Žito, d. o. o. (2017).

Na podlagi pridobljenih rezultatov je imelo 11 podjetij na presečni dan opazovanega leta v izkazu finančnega položaja usredstvene stroške razvijanja, kar predstavlja 26 % podjetij v vzorcu. Med njimi dve podjetji v opazovanem letu nista usredstvovali stroškov, eno podjetje pa je usredstvene stroške pridobilo s pripojitvijo odvisne družbe. 8 podjetij, predstavljenih v tabeli 12, je v opazovanem letu usredstвило stroške razvijanja, kar predstavlja 19,0 % vseh podjetij iz vzorca. Podjetja so skupaj usredstвила 23.671.374 EUR stroškov razvijanja, kar predstavlja 0,86 % njihove prodaje. Njihova povprečna dobičkonosnost je bila 3,8 %. V primeru, da podjetja stroškov ne bi usredstвила, bi bila povprečna dobičkonosnost nižja za 0,3 %. **Na prvo raziskovalno vprašanje** lahko na podlagi pridobljenih rezultatov in analize odgovorimo, da se slovenska podjetja v večini obnašajo konservativno in se odločajo za politiko takojšnjega priznanja stroškov razvoja kot odhodkov obdobja.

Tabela 12: Povzetek rezultatov podjetij, ki usredstvuejo stroške razvijanja

Podjetje	Prihodki	Dobiček / Izguba	Usredstvenje stroškov razvijanja v obdobju	Odpis usredstvenih stroškov v obdobju
Gorenje	1.285.124.000	13.240.000	1.793.000	550.000
Hella Saturnus Slovenija	375.381.000	5.827.000	2.056.000	0
Hidria	249.711.256	16.032.288	749.147	0
Iskraemeco	107.116.901	7.944.570	1.701.870	0
LTH Castings	280.580.823	46.371.209	207.000	0
Trimo	116.504.986	-3.792.113	69.301,00	0
Unior	165.272.708	7.553.697	2.632.519,00	0
Odelo Slovenija	179.511.291	10.843.001	14.462.537	3.108.911

Vir: Povzeto in prilagojeno po Gorenje, d. d. (2017), Hella Saturnus Slovenija, d. o. o. (2017), Hidria, d. o. o. (2017), Iskraemeco, d. d. (2017), LTH Castings, d. o. o. (2017), Trimo, d. o. o. (2017), Unior, d. d. (2017) in Odelo Slovenija, d. o. o. (2017).

Dve podjetji sta v opazovanem letu odpisali stroške razvijanja v skupni vrednosti, ki je obsegala 3,4 % vseh usredstvenih stroškov razvijanja, zmanjšanih za popravek vrednosti, kar pomeni, da že amortizirana sredstva nismo vključili v izračun. Skupna neto vrednost usredstvenih stroškov podjetij iz tabele 12 je bila 106.812.093 EUR. V razkritju gibanja neopredmetenih sredstev nista navedli vzroka za zmanjšanje, zato ne moremo z gotovostjo trditi, da je vzrok neuspeli raziskovalno-razvojni projekt. **Na drugo raziskovalno vprašanje** lahko na podlagi dobljenih rezultatov in analize odgovorimo, da usredstvenje stroškov

razvijanja ni tvegano, saj odpis ne predstavlja pomembne vrednosti med vsemi usredstvenimi stroški razvijanja.

Kljub temu da so letna poročila vseh opazovanih družb predmet revizije, 6 podjetij ni ustrezno opisalo dejavnosti raziskav in razvoja, kot to določa ZGD-1. V nekaterih primerih je bil opis dejavnosti popolnoma izključen iz poslovnega dela letnega poročila, v drugih pa opis ni vseboval dejavnosti raziskav in razvoja, ampak razvoja podjetja, kar je bližje njegovi strategiji. **Na tretje raziskovalno vprašanje** lahko na podlagi pridobljenih rezultatov in analize odgovorimo, da je opis raziskovalne in razvojne dejavnosti v letnih poročilih slab, saj je 14,3 % podjetij imelo neustrezen opis, čeprav je obvezen v skladu z ZGD-1, vsa podjetja pa so bila tudi revidirana.

Tabela 13: Analiza ocen razkritij neopredmetenih sredstev

Ocena	Število podjetij (odstotek)
5	28 (66,7%)
4	7 (16,7 %)
3	7 (16,7 %)
2	0 (0,0 %)
1	0 (0,0 %)

Vir: Povzeto in prilagojeno po Adk, d. o. o. (2017), Adria Mobil, d. o. o. (2017), Akrapovič, d. d. (2017), AquafilSLO, d. o. o. (2017), Bayer, d. o. o. (2017), Boxmark Leather, d. o. o. (2017), BSH Hišni aparati, d. o. o. (2017), Carthago, d. o. o. (2017), Cimos, d. d. (2017), Cinkarna Celje, d. d. (2017), Danfoss Trata, d. o. o. (2017), Domel, d. o. o. (2017), Droga Kolinska, d. d. (2017), Goodyear Dunlop Sava Tires, d. o. o. (2017), Gorenje, d. d. (2017), Hella Saturnus Slovenija, d. o. o. (2017), Hidria, d. o. o. (2017), Helios TBLUS, d. o. o. (2017), Impol, d. o. o. (2017), Iskraemeco, d. d. (2017), Knauf Insulation, d. o. o (2017), Kolektor Group, d. o. o. (2017), Količevo Karton, d. o. o. (2017), Krka, d. d. (2017), Ljubljanske Mlekarne, d. o. o. (2017), LTH Castings, d. o. o. (2017), Lek, d. d. (2017), Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o. (2017), Novem Car Interior Design, d. o. o. (2017), Perutnina Ptuj, d. d. (2017), Pivovarna Laško Union, d. o. o. (2017), Revoz, d. d. (2017), SIJ Acroni, d. o. o. (2017), SIJ Metal Ravne, d. o. o (2017), TAB, d. d. (2017), Talum, d. d. (2017), Trimco, d. o. o. (2017), Trelleborg Slovenija, d. o. o. (2017), Unior, d. d. (2017), Odelo Slovenija, d. o. o. (2017), Štore Steel, d. o. o. (2017) in Žito, d. o. o. (2017).

V zadnjem delu raziskave smo se osredotočili na kakovost razkritij neopredmetenih sredstev v računovodskem delu letnega poročila in jih prikazali v tabeli 13. S pomočjo merske lestvice, ki je opisana v poglavju metode raziskovanja, smo ocenjevali kakovost razkritij neopredmetenih sredstev, ki so povezana z usredstvenimi stroški razvijanja. Povprečna ocena podjetij je bila 4,5 točke od 5, kar kaže na ustrezna razkrivanja v skladu s SRS 2 in MRS 38. 67,7 % opazovanih podjetij je imelo vseh 5 točk, nobeno podjetje pa ni bilo z napačnim razkritjem oziroma brez njega. Najpogostejši pomanjkljivosti podjetij sta bili, da pomembne spremembe v stanju osnovnih sredstev niso bile dodatno pojasnjene in neopredmetena sredstva niso bila razdeljena po posameznih vrstah. Oboje je zelo pomembno za razumevanje uporabnikov letnih poročil. V našem primeru zaradi pomanjkanja pojasnil

odpisa neopredmetenih sredstev nismo mogli v celoti odgovoriti na naše drugo raziskovalno vprašanje. **Na četrto raziskovalno vprašanje** bi na podlagi pridobljenih rezultatov iz analize odgovorili, da je razkrivanje neopredmetenih sredstev podjetij kakovostno, vendar pa pomanjkljivosti pri posameznih podjetjih zelo pomembno vplivajo na razumevanje finančnega poslovanja podjetja.

5.5 Omejitve raziskave in možnosti za njeno nadaljevanje

Zavedamo se, da predvsem pri kvalitativnem delu raziskave, kjer ocenjujemo podatke, lahko pride do subjektivnosti ocenjevanja. Vpliv subjektivnosti na ocenjevanje smo poskušali omejiti z mersko lestvico, ki jasno opredeli meje in elemente za ocenjevanje, zavedamo pa se, da bi lahko ocenjevanje drugega raziskovalca vodilo k drugačnim rezultatom. Ker manjše družbe niso zavezane k pripravi letnega poročila, smo jih izločili že pri iskanju vzorca. V vzorec smo tako izbrali velika podjetja, da smo se izognili omejitvi pri pridobivanju podatkov. Za vsa podjetja v vzorcu smo imeli na voljo letna poročila, iz katerih smo pridobivali podatke, niso pa bili vsi podatki prikazani, kakor smo ugotovili tudi pri analizi raziskave. Verjamemo, da zaradi konkurence na trgu določena podjetja ne želijo podrobno razkrivati in pojasnjevati svojih razvojno-raziskovalne projektov, saj bodo ob zaključku predstavljali njihovo konkurenčno prednost. Večina podjetij uveljavlja davčne olajšave za raziskave in razvoj, kar je razvidno iz njihovih letnih poročil. Zavedajo se, da FURS razpolaga s podatki iz letnih poročil in se želijo z nerazkrivanjem informacij izogniti morebitnim neujemanjem z obrazcem davka od dohodka pravnih oseb. Kot smo poudarili že v magistrskem delu, FURS preverja raziskovalno in razvojno dejavnost posameznih podjetij s priročnikom Frascati, ki ima višje kriterije za uvrstitev dejavnosti med raziskovalne in razvojne kot SRS 2 in MRS 38. Kljub vsem omejitvam menimo, da sta velikost vzorca in proučevano obdobje dovolj velika za kakovost raziskave.

V naši raziskavi smo s pomočjo letnih poročil podjetij ugotavljali, za katero računovodsko politiko obravnavanja stroškov raziskav in razvoja se podjetja odločajo. Zanimiva bi bila nadaljnja raziskava tako ene kot tudi druge strani, kjer bi lahko z anketiranjem ugotavljali razloge, zakaj se managerji odločajo za sledenje posamezni politiki.

SKLEP

Raziskave in razvoj podjetjem povečujejo konkurenčne prednosti, prebivalcem pa zvišujejo kakovost življenja. Pomembno je, da se jih spodbuja na najvišjih ravneh. Evropska komisija se zaveda pomembnosti raziskav in razvoja, kar dokazuje s svojima programoma EVROPA 2020 in Obzorje 2020. Z vlaganjem podjetij v raziskave in razvoj pride do računovodske in davčne problematike obravnavanja stroškov. V magistrskem delu smo uresničili zastavljeni cilj naloge in bralcu predstavili temeljne pojme raziskav in razvoja ter njihovo računovodsko obravnavo v skladu s slovenskimi in mednarodnimi računovodskimi standardi. Predstavili smo tri različne vrste raziskav in razvoja v skladu s Frascatijevim priročnikom ter kriterije

za njihovo prepoznanje. SRS in MRS smo primerjali z U.S. GAAP in ugotovili, da slednji podjetjem ne ponudijo možnosti usredstevovanja stroškov razvijanja, le pripoznanje kot takojšnih odhodkov obdobja. Ugotovitev je pomembna za uporabnike izkazov, ki izračunavajo in primerjajo finančne kazalce različnih podjetij. Predstavili smo tudi izsledke drugih raziskav, kjer smo ugotovili, da izdatki države za raziskovalno in razvojno dejavnost od leta 2013 strmo upadajo, povečuje pa se delež virov gospodarskih družb v bruto domačih izdatkih za razvojno dejavnost, v kar jih spodbuja ustrezna davčna politika Slovenije, ki je v času pisanja magistrske naloge podjetjem priznala 100 % olajšave za raziskave in razvoj. Slovenijo smo primerjali tudi z drugimi državami EU – 28, ZDA, Japonsko in Kitajsko, ter ugotovili, da ima povprečno več bruto domačih izdatkov za raziskovalno in razvojno dejavnost v % BDP, od držav EU – 28 in Kitajske, ter manj od ZDA in Japonske.

Z raziskavo največjih slovenskih podjetij in analizo ter predstavitvijo rezultatov smo uresničili namen magistrskega dela. Ugotovili smo, da se največja slovenska podjetja v obravnavanju stroškov raziskav in razvoja obnašajo konzervativno in pripoznavajo stroške razvoja kot odhodke obdobja. V manjšem delu vzorca podjetij, ki so se odločila za usredstevovanje stroškov razvoja, odločitev ni imela pomembnega vpliva na donosnost podjetij. Ugotovitve tujih raziskav o nizkem tveganju usredstevovanja stroškov razvijanja smo podkrepili tudi z našo analizo, ki je odkrila enake ugotovitve, saj odpisi usredstvenih stroškov razvoja niso pomembno vplivali na dobičkonosnost podjetij oziroma odpis ni predstavljal pomembnega dela med celotnimi sredstvi usredstvenih stroškov razvoja. Razkritja neopredmetenih sredstev v letnih poročilih so bila v večjem delu vzorca ustrezna, kar je pri raziskovanju usredstvenih stroškov zelo pomembno, saj se vse pomembne informacije nahajajo v razkritjih računovodskega dela letnega poročila.

Raziskava bo prispevala k boljšemu razumevanju usredstevovanja stroškov razvijanja med največjimi slovenskimi podjetji. Med iskanjem virov in literature nismo našli podobne raziskave, zato menimo, da bo poleg boljšega razumevanja prispevala tudi k nadaljevanju raziskovanja na tem področju.

LITERATURA IN VIRI

1. ADK, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja ADK, d. o. o., za leto 2017*. Hoče: ADK, d. o. o.
2. Adria Mobil, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Adria Mobil, d. o. o., za leto 2017*. Novo mesto: Adria Mobil, d. o. o.
3. Akrapovič, d. d. (2017). *Letno poročilo podjetja Akrapovič, d. d., za leto 2017*. Ivančna Gorica: Akrapovič, d. d.
4. Anagnostopoulou, C. S. (2010). Does the Capitalization of Development Costs Improve Analyst Forecast Accuracy? Evidence from the UK. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 21(1), 62–83.
5. AquafilSLO, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja AquafilSLO, d. o. o., za leto 2017*. Ljubljana: AquafilSLO, d. o. o.
6. Bayer, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Bayer, d. o. o., za leto 2017*. Ljubljana: Bayer, d. o. o.
7. Blake, J. & Lunt, H. (2001). *Accounting standards*, (7th edition). Harlow: Personal Education Limited.
8. Boxmark Leather, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Boxmark Leather, d. o. o., za leto 2017*. Kidričevo: Boxmark Leather, d. o. o.
9. BSH hišni aparati, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja BSH hišni aparati, d. o. o., za leto 2017*. Nazarje: BSH hišni aparati, d. o. o.
10. Carthago, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Carthago, d. o. o., za leto 2017*. Odranci: Carthago, d. o. o.
11. Cimos, d. d. (2017). *Letno poročilo podjetja Cimos, d. d., za leto 2017*. Koper: Cimos, d. d.
12. Cinkarna Celje, d. d. (2017). *Letno poročilo podjetja Cinkarna Celje, d. d., za leto 2017*. Celje: Cinkarna Celje, d. d.
13. Danfoss Trata, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Danfoss Trata, d. o. o., za leto 2017*. Ljubljana: Danfoss Trata, d. o. o.
14. Domel Holding, d. d. (2017). *Letno poročilo skupine Domel Holding, d. d., za leto 2017*. Železniki: Domel Holding, d. d.
15. Droga Kolinska, d. d. (2017). *Letno poročilo skupine Droga Kolinska, d. d., za leto 2017*. Ljubljana: Droga Kolinska, d. d.
16. Epstein, B. J., Nach, R. & Bragg, S. M. (2007). *GAAP 2008 Interpretation and Application of generally accepted accounting principles*. New Jersey: John Wiley & Sons.
17. Eurostat. (2019). *Science and Technology – Research and Development*. Pridobljeno 11. aprila 2019 iz https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/R_%26_De_expenditure
18. Evropska komisija. (2010). *EVROPA 2020 Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast*. Bruselj: Evropska komisija.
19. Evropska komisija. (2016). *Raziskave in inovacije*. Bruselj: Evropska komisija.

20. Fatur, P. & Likar, B. (2009). *Ustvarjalnost zaposlenih za inovativnost podjetja: sistemski vidiki managementa idej kot gradnika uspešne organizacije*. Koper: Fakulteta za management.
21. Finančna uprava Replike Slovenije – FURS. (2017). *Smernice za zagotavljanje večje davčne gotovosti pri uveljavljanju davčnih olajšav za vlaganja v raziskave in razvoj, pripravljene v sodelovanju MGRT in FURS*. Pridobljeno 2. januarja 2019 iz http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_od_dohodkov_pravnih_oseb/Opis/Podrobnejši_opis_1_izdaja_Smernice_za_uveljavljanje_davčnih_olajšav_za_vlaganja_v_raziskave_in_razvoj.pdf
22. Goodyear Dunlop Sava Tires, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Goodyear Dunlop Sava Tires, d. o. o., za leto 2017*. Kranj: Goodyear Dunlop Sava Tires, d. o. o.
23. Gopal, V. K. & Changjiang, W. (2014). Are Capitalized Software Development Costs Informative About Audit Risk? *Accounting Horizons*, 28, 39–57.
24. Gorenje, d. d. (2017). *Letno poročilo skupine Gorenje, d. d., za leto 2017*. Velenje: Gorenje, d. d.
25. Healy, P. M., Myers, S. C. & Howe, C. D. (2002). R&D Accounting and the Trade off Between Relevance and Objectivity. *Journal of Accounting Research*, 40(3), 677–710.
26. Helios TBLUS, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Helios TBLUS, d. o. o., za leto 2017*. Domžale: Helios TBLUS, d. o. o.
27. Hella Saturnus Slovenija, d. o. o. (2016/17). *Letno poročilo podjetja Hella Saturnus Slovenija, d. o. o. za leto 2016/17*. Ljubljana: Hella Saturnus Slovenija, d. o. o.
28. Hidria, d. o. o. (2017). *Letno poročilo skupine Hidria, d. o. o., za leto 2017*. Ljubljana: Hidria, d. o. o.
29. Impol, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Impol, d. o. o., za leto 2017*. Slovenska Bistrica: Impol, d. o. o.
30. Iskraemeco, d. d. (2017). *Letno poročilo skupine Iskraemeco, d. d., za leto 2017*. Kranj: Iskraemeco, d. d.
31. Kalogeras, P. A. & Anagnostopoulos, C. (2016). *I3E Metodološki priročnik za inovacije*. Pridobljeno 9. decembra 2018 iz http://www.i3e.eu/innovation/MGI_slo.pdf
32. Knauf Insulation, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Knauf Insulation, d. o. o., za leto 2017*. Škofja Loka: Knauf Insulation, d. o. o.
33. Kolektor Holding, d. d. (2017). *Letno poročilo skupine Kolektor Holding, d. d., za leto 2017*. Idrija: Kolektor Holding, d. d.
34. Količevo Karton, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Količevo Karton, d. o. o., za leto 2017*. Domžale: Količevo Karton, d. o. o.
35. Konservativen. (b.l.). V Slovar slovenskega knjižnega jezika. Pridobljeno 27. decembra 2018 iz <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
36. KPMG International. (2012/13). *Insights into IFRS: KPMG's practical guide to International financial reporting standards*. London: Sweet & Maxwell: Thomson Reuters.
37. Krka, d. d. (2017). *Letno poročilo skupine Krka, d. d., za leto 2017*. Krško: Krka, d. d.
38. Lek, d. d. (2017). *Letno poročilo podjetja Lek, d. d., za leto 2017*. Ljubljana: Lek, d. d.

39. Likar, B. (2001). *Inoviranje, druga dopolnjena izdaja. Učbenik k predmetu Inoviranje in proizvodnja*. Koper: Visoka šola za management.
40. Ljubljanske Mlekarne, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Ljubljanske Mlekarne, d. o. o., za leto 2017*. Ljubljana: Ljubljanske Mlekarne, d. o. o.
41. LTH Castings, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja LTH Castings, d. o. o., za leto 2017*. Škofja Loka: LTH Castings, d. o. o.
42. Macarol, B. (2014, 6. maj). Kako vplivajo stroški raziskav in razvoja na poslovni rezultat ter davčne olajšave. *Finance*. Pridobljeno 27. februarja 2019 iz <https://www.finance.si/8801842/Kako-vplivajo-stroski-raziskav-in-razvoja-na-poslovni-rezultat-ter-davcne-olajsave?metered=yes&sid=573522057>
43. Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o., za leto 2017*. Šempeter pri Gorici: Mahle Electric Drives Slovenija, d. o. o.
44. Mednarodni računovodski standardi – MRS. MRS 36 - Oslabitev sredstev. Uradni list EU št. 320/2008. Pridobljeno 8. decembra 2018 iz <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:320:0001:0481:SL:PDF>
45. Mednarodni računovodski standardi – MRS. MRS 38, Neopredmetena sredstva. Uradni list EU, št. 320/2008. Pridobljeno 8. decembra 2018 iz <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:320:0001:0481:SL:PDF>
46. Mednarodni standardi računovodskega poročanja – MRSP. Pridobljeno 8. decembra 2018 iz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R0495&from=SL>
47. Mušič Bajuk, A. (2015a). Izkaz denarnih tokov. *Revija IKS*, 42(1), 71–72.
48. Mušič Bajuk, A. (2015b). Katere stroške usredstvimo. *Revija IKS*, 42(12), 60–67.
49. Novem Car Interior Design, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Novem Car Interior Design, d. o. o., za leto 2017*. Žalec: Novem Car Interior Design, d. o. o.
50. Odar, M. (2015). Letno poročilo gospodarskih družb. *Revija IKS*, 15(4), 17–24.
51. Odelo Slovenija, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Odelo Slovenija, d. o. o., za leto 2017*. Prebold: Odelo Slovenija, d. o. o.
52. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2015). *Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities*. Pridobljeno 8. decembra 2018 iz https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/frascati-manual-2015_9789264239012-en#page1
53. Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD. (2018). *Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation*. Pridobljeno 10. junija 2019 iz https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oslo-manual-2018_9789264304604-en#page1
54. Schmeisser, W., Mohnkopf, H., Hartmann, M. & Metze, G. (2010) *Innovation Performance Accounting, Financing Decisions and Risk Assessment of Innovation Processes*. Berlin: Springer.

55. Schumpeter, J. (1934). *The Theory of Economic Development*. Cambridge: Harvard University Press.
56. Seybert, N. (2010). R&D Capitalization and Reputation-Driven Real Earnings Management. *The accounting review*, 85(2), 671–693.
57. SIJ Metal Ravne, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja SIJ Metal Ravne, d. o. o., za leto 2017*. Ravne na Koroškem: SIJ Metal Ravne, d. o. o.
58. Slovenski računovodski standardi. Uradni list RS, št. 118/05, 10/06 – popr., 58/06, 112/06 – popr., 112/06 – popr., 3/07, 12/08, 119/08, 1/10, 90/10 – popr., 80/11, 2/12, 64/12, 94/14, 2/15 – popr., 95/15 in 98/15.
59. Sovdat, P. (2019, 25. marec). Analiza: skupina Gorenje lani z astronomsko izgubo! *Finance*. Pridobljeno 14. julija 2019 iz <https://www.finance.si/8946200/Analiza-skupina-Gorenje-lani-z-astronomsko-izgubo>
60. Statistični urad Republike Slovenije – SURS. (2018a). *Delež bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu*. Pridobljeno 25. februarja 2019 iz <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-9.-zgraditi-vzdr%C5%BEljivo-infrastrukturo-spod-bujati-vklju%C4%8Dujo%C4%8Do-in-trajnostno-industrializacijo-ter-pospe%C5%A1evati-inovacije/9.1-bruto-doma%C4%8Di-izdatki-za-raziskave-in-razvoj>
61. Statistični urad Republike Slovenije – SURS. (2018b). *Raziskovanje, razvoj in inovacije*. Pridobljeno 8. decembra 2018 iz <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/18>
62. Statistični urad Republike Slovenije – SURS. (2019). *Ekonomsko področje – Raziskovanje in razvoj, znanost in tehnologija – Raziskovalno-razvojna dejavnost – Izdatki za raziskovalno-razvojno dejavnost*. Pridobljeno 16. januarja 2019 iz <https://www.stat.si/StatWeb/pr/Field/Index/18>
63. Stolowy, H. J., Lebas, M. (2002). *Corporate Financial Reporting – A Global Perspective*. London: Thomson.
64. Štore Steel, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Štore Steel, d. o. o., za leto 2017*. Štore: Štore Steel, d. o. o.
65. TAB, d. d. (2017). *Letno poročilo podjetja TAB, d. d., za leto 2017*. Mežica: TAB, d. d.
66. Talum, d. d. (2017). *Letno poročilo podjetja Talum, d. d., za leto 2017*. Kidričevo: Talum, d. d.
67. Trelleborg Slovenija, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Trelleborg Slovenija, d. o. o., za leto 2017*. Kranj: Trelleborg Slovenija, d. o. o.
68. Trimo, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Trimo, d. o. o., za leto 2017*. Trebnje: Trimo, d. o. o.
69. Turk, I., Kavčič, S., Kokotec-Novak, M., Koželj, S. & Odar, M., (2004). *Finančno računovodstvo splošni del*. Ljubljana: Inštitut za računovodstvo.
70. Unior d. d. (2017). *Letno poročilo podjetja Unior d. d., za leto 2017*. Zreče: Unior d. d.
71. Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj – UMAR. (2018). *Razvojno poročilo 2018*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
72. Žito, d. o. o. (2017). *Letno poročilo podjetja Žito, d. o. o., za leto 2017*. Ljubljana: Žito, d. o. o.

73. Bregar, L., Ograjšek, I. & Bavdaž, M. (2005). *Metode raziskovalnega dela za ekonomiste: izbrane teme*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

PRILOGE

Priloga 1: Inovacijska aktivnost podjetij

Tabela 1: Inovacijska aktivnost podjetij

Inovacijska aktivnost podjetij po: MERITVE, VELIKOST PODJETJA , OBDOBJE					
	2006–2008	2008–2010	2010–2012	2012–2014	2014–2016
Vsa podjetja					
10–49 zaposlenih	3.482	3.156	3.235	3.231	3.458
50–249 zaposlenih	899	828	800	761	812
250 in več zaposlenih	213	174	175	164	170
Inovacijsko aktivna					
10–49 zaposlenih	1.550	1.361	1.311	1.282	1.175
50–249 zaposlenih	570	542	496	480	452
250 in več zaposlenih	190	151	152	143	141

Vir: SURS (2019).

Priloga 2: Kazalniki za raziskovalno-razvojno dejavnost

Tabela 2: Kazalniki za raziskovalno-razvojno dejavnost

Kazalniki za raziskovalno-razvojno dejavnost po: KAZALNIKI, STATISTIČNA REGIJA , LETO									
	SLOVENIJA								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Delež virov gospodarskih družb v BIRR	62,8	58	58,4	61,2	62,2	64	68,4	69,2	69,2

Vir: SURS (2019).

Priloga 3: Državna proračunska sredstva za RRD

Tabela 3: Državna proračunska sredstva za RRD

Državna proračunska sredstva za RRD po: PODROČJE ZNANOSTI, SEKTOR, LETO									
	Poslovni sektor								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Področje znanosti – SKUPAJ	23.116	48.126	28.115	34.105	28.600	21.228	17.937	12.236	13.070

Vir: SURS (2019).